Stemningsbilleder og fortællinger

AF

HELENE LASSEN

KRISTIANIA
DET NORSKE AKTIEFORLAG

NATIONALTRYKKERIET
1900

Forord til den elektroniske udgave

Dette verk av **Helene Lassen** (1858-1931) er digitalisert i november 2006 av Nasjonalbiblioteket i Oslo og tilpasset for Projekt Runeberg i august 2015 av Ralph E.

Mr/r//r

oS/a nn. i/ij73 åik éi

/oilætåfiae-iSTEMNINGSBILLEDER

OG

FORTÆLLINGER

AF

HELENE LASSEN KRISTIANIA

DET NORSKE AKTIEFORLAGNATIONALTRYKKERIET 1900Indhold.

Side

I tømmerfløtningen.

Nede i den dybe, trange dal, hvor tverelven regjerer og dominerer alene uden en eneste menneskelig bolig ved sin bred, og hvor der om vinteren ruger en dødsstilhed uden lige, fordi ikke engang elven da dominerer, men har pent maattet lægge sig tilro under den alentykke is og bare i enkelte strie kulper faar lov at komme frem og gi fra sig et halvkvalt, ulykkeligt, indestængt skvulp, mens det lyser grønt i iskantens blanke sider — der blir det om vaaren et vældigt liv.

Naar det først begynder at knage og brage i isen med dumpe, underjordiske døn, som kommer som forbud paa, at nu vil den ikke længer ligge der saa stille og flad og from, da er dødsstilheden brudt dernede. Nu skal her kjæmpes paa liv og død for at komme løs.

Den stille, hvide flade er blit til en samling individer, vældige iskolosser, som pludselig er

Stemningsbilleder og Fortællinger. 16

I TØM MER FLØTNINGEN.

kommet paa kant med tilværelsen, som haanler af sit forrige, dorske liv, sin sløve vinterdvale. Nu skal de ta sig igjen ved at staa paa toben og slaas, og saa — brage løs fra hele greia!

Og mens du før gik dernede og lærte de mest ophøiede tanker om fred og resignation og bare saavidt turde kny lidt, naar det skvulped aller dybest og saarest i de aabne kulper, saa blir du nu aldeles besat, reiser dig paa kant, du ogsaa, regjerer og dominerer, vil være med, med — ikke bare graate nede i de stille, trøstesløse livets kulper.

Hei, for en prægtig kamp! Hvilke hvide, senestærke, kraftige kropper paa disse før saa ligstille isstykker!

Hvem kan længer sværme for fred og resignation? Nei, kamp maa der til, hvis det skal være liv; reise sig maa man til kamp mod den sløve vinterdvale!

Se disse isstykker, hvad de er blit til i kampens hede, hvad de stille isflader er forvandlet tü: Til ulver, bjørner, løver, tigre, til alle skogens vilde, kjæmpende dyr. Iskulden er forvandlet til stridens ædle hede, til det vilde, varme kampens mod.

Og naar kampen er udkjæmpet, og iskjæm-perne er flygtet ud i livet, ud til det store yaarstevne i verdenshavet, hvor alle de smaaI TØMMERFLØDNINGEN.- 9

sorger og de smaa kampe drukner og gaar op i den ene store sorg, som al skabningen har tilsammen, og som verdenshavet gjemmer i sit moderlige skjød, idet hun luller hvert enkelt individs sorg tilro under himlen og stjernerne — da blir der fred nede ved elven igjen. Men ikke dødsfreden fra i vinter. Nu tænkes der livets tanker dernede.

Munter og frigjort rinder elven, travl og fuld af planer: Tømmeret skal fløtes!

Og der ligger de ved bredden alle disse skogens største og rankeste trær i store, lyse hauger. De fylder luften med en fin vanille-lignende duft, en duft fuld af vemod; for det er træets hjerteblod, som har fremkaldt den; det er træets sjæl, som synger sin vemodige lille sang i den fine vanilleduft: Vi fik ikke lov til at leve, endda vi intet andet begjæred end at staa stille og ydmygt paa vor plads, har aldrig drømt, selv i den vildeste storm om slig kamp og trods som den i elven om vaaren.

Bare en sjelden gang, naar stormen jog igjennem vore kroner, spændte vi vore grene ud som til fiugt og lekte, at vi kunde flyve! Og da dasked og slog vi i ungdommelig vildskab grenene i hodene paa hverandre og lekte krig — vi stille, tause væsener, som ved saa godt, at vi aldrig, kommer af flekken, før vi har faat dødshugget.8

I TØM MER FLØTNINGEN.

Men da! ribbet og plukket for alt styrter de os ud i den fraadende elv, puffer de os brutalt ud i livet, nu — naar det er forsent og vi seiler som et viljeløst vrag!

Men hvem har tid til at høre paa tømmerstokkenes vanilleduftende sang nu. Nu kommer de stille bygders store aarsbegivenhed, tømmer-fløtningen. Og paa hver gaard og paa hver plads er der en unggut, som sprætter af lyst til at være med, ikke bare for den gode fortjenestes skyld, men ogsaa, fordi det er det eneste arbeide, han har, hvori der er noget af en daad, noget ordentligt at øve sine kræfter paa. Her har han gaat den lange vinter og bare ræket mellem husene, bare kløvet sund lidt ved, eller kjørt et skarve las hjem fra skogen, gaat her saa tam som en sau! Og til moro aldrig noget andet end denne evindelige svarte, fedtete kortleken, som bestandig skulde frem, naar det gjaldt at „trøte tia". Hvor alt andet nu forekommer ham tomt og kvalmt mod dette ene, at kjæmpe med det vilde, brusende vaarvand! Nu skal han faa ud paa noget spændende, noget livsfarligt, ud til kamp mod strøm og fos og store, tunge tømmerstokker! Men sig ikke noget til ham om vanilleduft og om træets sjæl, for da vil hans latter klinge raa, og den vil vi ikke høre nu, naar viI TØMMERFLØDNINGEN.- 9

skal se den norske bondegut i hans rette element, ude paa tømmerlunnen.

Frem mellem trærne paa begge sider elven sprætter de, disse løse, mjuke, ledige karer. Med overlegent livsmod danser de i hosesokken ud paa tømmerlunnen, ler med veirbidte, vaarbrune ansigter, stuper livsglad paa hodet i elven, saa vasspruten staar om dem. forsvinder, reiser sig leende, tar fat paany, mens vaarvatnet siler ned- gjennem ryggen paa dem og iser over maven t Uforfærdet hugger de haken fat der, hvor de sidst slåp, bryter og brauter, mens svetten siler omkap med vaarvatnet.

Og de lange, dorske gutterne, som gik her og slang i vinter med hænderne i bukselommen, er blit til de flotteste, mest storartede sportsmænd. Sportsmænd? Ha, vi storler, naar vi tænker paa de tynde „trænede" sportsmænd paa ski fra byen, hvor dressen ofte er hele sportsmanden! Hvor de vilde faldt ynkelig igjennem her; hvor vi vilde pibe deres lyse sportsdresser ud, mens vi gav de busserulklædte bondegutter i hosesokker et dundrende hurra!

At se paa dem ude paa tømmerlunnen er et skuespil saa storartet, saa spændende, at hjertet hamrer og banker i de unge jenter, som sidder ved elvebredden og ser paa; og mangen en kjærlighedsgnist tændtes vel her og slog ud i10

lys lue. naar gutten hendes styrted ned i den rivende strøm, og kameratens tømmerhake drog ham fra fossesluget og ind i livet igjen, hvor hun sad paa elvebredden med snart røde, snart drivhvide kinder og saa paa lians dans i det vilde vaarvand.

Men slig som disse tømmerstokkene kan erte ens mod; slig som de kan filtre sig indi hverandre, sætte sig saa inderlig umulig, inmari vrangt paa krvds og paa tvers, trodse de voldsomste braut, staa imod de vældigste stød af to-tre, fire, som slaar sig sammen om en eneste umulig stok, som hefter hele lunnen. Med vældige hug i takt støder de baken dybt ind i stokken; drar saa i flok — umulig; stokken ligger der som en — stok!

Da løfter en ung, hidsig gut i blaa bluse og blanke knapper sin hake og hugger den, han alene, i stokken. I samme nu har en anden gut lagt haanden paa stokken, just der, hvor den første planted sin hake! Tversgjennem haanden og ned i stokken stod haken efter det hidsige hug.

Han. som gjorde det, blir lidt bleg, og et øieblik er det som han kjender vaarvandet ise.

Men der gjøres ikke stort kvalm.

Stilt og besindig løsnes haken, ingen for- , skræmte, urolige bevægelser, som gjør saaretI TØMMEKFLØTX INGEN.

værre. Blodet rinder og farver den gjenstridige stok rød.

De forlader alle lunnen og gaar iland. En mand, som stod og saa paa, snur ryggen til dem, løfter frakken op og lar dem rive en fille af det skidne, fedtete vestefor — med dette „antiseptiske bind" indsurres haanden, og han med saaret gaar stilt ud af leken, mens de andre tar fat igjen, som om ingenting var hændt.

Se der fik en anden fingeren næsten fladklemt mellem to svære stokker; men han forandrer ikke en mine, bare bryter og brauter, mens blodet drypper hele tiden.

Det er. naar vi ser paa tømmerfløtere, at vi tror lidt paa alle disse gamle vikingskrønerne om slige, som stod paa knæstubber og spændte buen med usvækket mod og lyst, om hageløse mænd, som lo og snakked om piger, som ikke vilde kysse dem mer — lidt sandt var det vel alligevel i alt dette utrolige.

Men den samme stokken, som ligger der paa tverk og hindrer hele lunnen fra at løsne, den vil fremdeles ikke. Naa ja — saa faar den ofres. Formanden griber resolut sin øks og hugger den med kraftige hug tvers over.

Se saa. din stribuk. nu maatte du da til! Og hei. nu løsner hele greia, hele tømmerfloken sicilier sig ud, vikler sig fra hverandre — et12

øieblik er alt et skrækkeligt kaos. Saa brager det ivei altsammen! Nogen af fløterne faar hoppet af, ud i" elven eller paa en sten; men de to, som stod farligst til, styrter i den rivende elv sammen med alle tømmerstokkene.

Hjælpe os — — pyt nei, der reiser de sig op, saa ulænkelig lange, saa drivende, dryppende vaade, saa friske som vaarvinden efter det iskolde bad.

At ingen klapper og skriger hurra! At ingen kaster blomster og laurbærkranser over til dem!

Ikke en lyd til bifald, ikke en bevægelse med armene — mærkelige fjeldfolk, iskolde som vaarvatnet, haarde som stein! Bare lade som ingen ting, hvad i verden der sker! Det de føler, og det de synes, kommer ikke mig og dig ved. Nei, nei — det hører ligesom med dette ogsaa, alt dette urokkelige.

Men nu kommer dugurshvilen. Og godt skal det smage at faa lidt mad tillivs og saa tørre klær paa kroppen, vel? Ja spør dem om det, saa faar du svar: Naar fløtningen er slut om en 8—14 dages tid, skal de bytte! Indtil da faar de nok nøie sig med at tørke saa den ene, saa den anden siden ved varmen ude, som de koger kaffen sin over.

Og nu kommer en scene næsten ligesaa mor-I TØMMKRFLØTNINGEN.

som og malerisk som den forrige. Smaa lag sidder paa begge sider af elven og tar frem sine nisteskræpper, mens de yngste og sprækeste, lette som katter farer op efter lien et stykke for at raske sammen lidt til ved. Der er en tørgran — ligesaa godt at ta hele stasen. Og saa brækker de den bragende ned og drar den i triumf ned til elven.

Og mens varmen begynder at lyse varmt og rødt i den blege, vaarkolde luft, og en hænger kaffekjedlen over paa en stang, lægger de sig ned lidt de andre og strækker sine vaade, iskolde lemmer. Begynder saa at lægge smør og ost ind i smaa gode lefsetuller; saa kaffen bagefter, rygende varm og svart. Og saa hvilen og søvnen i de drypvaade klær; men ingen mor, som sidder hjemme og jamrer, fordi gutten hendes gaar vaad paa fødderne. Bravo, gamlemor! det er kanske ligesaa godt gjort som at ligge der og snorksove i isklær, mens vaarblæsten tuder om ørene paa dem. Spør nogen hende, om hun ikke er ræd for gutten sin, naar han holder paa slig i ugevis, svarer hun fuld af fortrøstning og overbevisning: „Jøss, nei da. vaarvatnet er godt for alt; i det gror alle saar; og gammel værk og skade blir god att".

Kjære gamle Kneip — du var altsaa ikke14

forud for din tid. Din lærdom er gammel som

tømmerfløtningen i de norske elver! —

* *

*

Som en lek, som et storartet skuespil har vi skildret tømmerfløtningens maleriske liv; og gjerne vilde vi sluttet

her.

Men det er ikke slut med dette. Der er mere. Dette friske, daadskraftige liv gjemmer ogsaa sine dramar. Og ikke er det for ingenting, at det sukker saa dybt og hulker saa saart i de mørke kulper, hvor isen ikke faar lægge sig tilro om vinteren. Der er saar, som ikke kan læges, hul som aldrig heles, smerter som hulker og hulker. Spørg de sprøitende, strykende fossefald; de ved nok, hvad som hændte baade den gang og den gang midt i gladeste, friskeste leken. Kan hænde de tog netop den gjæveste gutten, kan hænde jenten hans aldrig kunde glemme det!

Og elven strømmer og strømmer, stanser aldrig for at trække pusten som alt andet i verden, men risler og mumler og skvulper mod store stener, mens den fortæller:

Engang for aar tilbage sad en mørkhaaret jente paa stenen, der du sidder. Det var just i tømmerfløtningen som nu. En stor tømmerlunne laa lige ud for hende i elven, og ude paa den

dansed hendes hjertenskjær, letlivet og spræk og haandterte sin tømmerhake som en konge sit scepter. Han var lys og rødlet, kraftig og bredskuldret — — og han var hendes! For hver gang hun saa ham vaage livet i den vilde lek, for hver gang han drog et mestertak, saa det knaked i de tunge tømmerstokker, som laa der bare for at han skulde vise sine kræfter paa dem — hvad tænkte hun vel paa, at de tilhørte skogeier den eller den; hun saa dem bare som redskaber i hans stærke haand, som pinder han skulde leke med — saa sang det i hende af jubel: Han er min! han er min denne stærke, stærke gutten, som ingen af de andre kunde maale sig med!

Og de mørke øine skjød lyn, sendte gnister over til ham, som inspirerte ham til de mest forvovne sprang og spræt udover fos og stup. Hans mod kjendte ingen grænser.

Og hun saa paa ham, mens vaardagens fryd dirred i hendes sjæl, mens vandets skvulp herligt svaled hendes ansigt, som brændte af forelskelsens glød. —

Nogen uger efter feired de sit bryllup. Og aaret efter, da tømmerfløtningen igjen begyndte, laa hun og havde nys faat sin vesle gut.

Manden skulde ud til fløtningen igjen; hun

kunde ikke faa se paa ham iaar; men istedet havde hun sit barn, sin vesle, fine gut at se paa. De to skulde nok faa tiden til at gaa, til far kom hjem fra fløtningen. Og hun nikked og smilte, da han gik, som hun vilde be ham hilse alle deres straalende minder fra fløtningen ifjor.

Hun laa som i en døs hele dagen; en behagelig halv drømmende, halv vaagen tilstand; havde ikke ondt noget sted, var bare saa underlig vek og mat. Men derfor var det saa deiligt at faa ligge saa stille og hvile — hvile. Afvekslende saa hun i halvdrømme ham, sin store, kjække gut ude paa tømmerlunnen, og saa, naar hun var helt vaagen, ham, sin vesle fine gut. Og hun vilde vide, hvad som voldte hende mest fryd, hvem som fik hendes hjerte stærkest til at banke, enten han, den store, kjække, eller denne vesle, veke, som ikke kunde snu sig i armen hendes uden hjælp, mens han, den anden, gjemte hende helt i sin arm — — — — — — — — — —

Da kommer to tømmerfløtere stilt ind af døren.

Aa, han kom alt? Var de alt færdige? Havde hun sovet saa længe? Nei — det er ikke ham — to andre med stille, alvorlige ansigter.

De ser paa hende — saa underlig. Hun stirrer paa dem igjen. Ikke et ord blir sagt. De slipper at si det, de havde tænkt ud paa

veien. Hun forstaar det hele. Det er som hun i febergløden ser det hele endda tydeligere — ser ham — den store stærke gut, forsvinde i fossestryket.

Saa var der dog noget, som var stærkere end ham, den stærkeste af de stærke, vaarvandet, det deilige, brusende, ungdomsglade vaarvand. hvori deres kjærligheds lyse lek var døbt! Det havde tat ham, slugt ham, gjemt ham i en af sine rædsomme, svarte, dybe, dybe kulper!

Aa nei, det var ikke deiligt vaarvandet; det var rædsomt, fælt, svart, vildt! Det havde tat ham fra hende!

Et skrig, et hvinende skrig, som hun syntes endnu maatte kunne naa ham gjennem vaarvandets vilde brusen, maatte kunne redde ham — — —

Saa blir alt stille. Dødens mørke lægger sig over hende.

Men det var ikke døden, som her vilde kommet som en barmhjertig ven, men dødens bror, den korte afmagt, han, som lar den ulykkelige vaagne igjen til livet, det trøstesløse.

Hun vaagned igjen. Men ikke helt: Vanviddets mørke skygger havde lagt sig over hendes sjæl.

Hele aaret gik hun der som en skygge med barnet sit; ikke klaged, ikke graat, bare stirred og stirred saa underlig langt.

Stemningsbilleder og fortællinger. -18

I TØM MER FLØTNINGEN.

Vinteren var over; og det var vaar igjen. Vaar? nei nat; mørke svarte natten. Hvad hjalp det, at vaarbækkene suste, at løvet sprat og vaar-fuglen lekte? Det var jo netop det, som smerted og sved.

Men livet gaar sin gang. Tømmeret var hugget; tømmeret skulde fløtes, lunnerne skulde løses, stokkene skulde seile — seile, hvorhen? Ned gjennem den rivende elv, udi den strykende fos! Den, som kunde faa være med!

Hun lister sig ud med barnet, sniger sig ned til elven, did, didned, hvor de sa, han blev borte i den allerdybeste kulp.

Hun stirrer ned i den. Hun skjønner hvert ord den hulker — det er jo hendes livsens store, vældige sorg, som skvulper og skvulper dernede.

Vanviddets mørke lægger sig tættere og tættere om hendes sjæl.

Nu blir det borte alt, undtagen dette ene; nu ved, nu husker, nu vil hun bare dette: gaa til ham, den kjære, kjære, som blev borte.

Og han, stakkars veslegutten deres, skal faa være med; de skal gaa til far sammen, de to. Bare et lidet hop, saa er de der — — — —

Nu er det gjort. Nu seiler de, de to, fast omsluttet, ud fra mørket og sorgen.

Og mens vi ser dem forsvinde, saa ber viiLad dem faa finde ham, som de reiser efter! Og lad ikke menneskene finde dem igjen og faa sagt noget haardt og dømmende om hende! Lad dem faa seile, til de naar havet, der, hvor alle sorger og alle kampe vugges tilro i den ene store sorg, som havet gjemmer! Lad dem faa hvile i ro der, uden ligskrud og kiste, under himlen og stjernerne, til han kommer, han selv, paa opstandelsens store dag og forharmer sig over dem!

*

Brudedansen.

Det var St. Hanskvæld, og hele verden var nyudsprungen og deilig. Hver eneste blomst var flunkende ny, hver evige fugl spillevende glad, som var det begyndt idag altsammen, som havde det aldrig været noget før nu, hverken sol eller græs eller blommer eller fuglesang. Det var kommet idag altsammen. Idag, da morgenrøden og solen tilsammen skabte dagen, St. Hansdag, den længste og fagreste i hele aaret.

Hvem undrer sig over, at de elskende saa gjerne vælger denne dag til bryllupsdag, den længste og fagreste?

Og nu havde vi fulgt disse to unge til kirken, en liden fredelig landskirke, og set dem staa bevægede og glade foran alteret. Grønne kranser og lillekonvaller hang over deres hoder, og foran deres fødder laa duftende og friske alle sommerens brogede blommer, samlet af vennehænder, som vilde hædre dem paa deres bryllupsdag.

De var ikke vant til at gjøres videre stas af disSe to. De var arbeidsfolk, og hele deres liv havde været at tjene andre fra morgen til

V

kvæld. Slig havde det været, fra de var barn, og slig var det for saa mange andre, slig og ofte værre. Men — de havde bestandig vidst, at naar det gik slig som det skulde, saa kom der, selv for de allerfattigste, en dag som var deres, en dag, som var helt fest ogsaa for dem, en dag, hvor de to, han og hun, blev hædret. Og det var bryllupsdagen, den, som nu var kommet til dem med sol og St. Hansblommer.

Og derfor var der en vis værdighed over dem idag, og de følte sig nok lidt der de stod foran alterindgangen under ofringen, medens det store følge gik dem forbi og ærbødig hilste brud og brudgom, før de gik rundt alteret og ofred til præst og klokker. Og de fik nok sin hilsen, disse to ogsaa, men ikke slig, som brudeparret — hvad var præst og klokker idag mod dem!

Og saa var de kjørt hjem i solskin og varme, hjem til festligt lag. De havde taget sine opsparede penge til dette, for — det var jo altsaa denne ene dag i deres liv, som ikke skulde ligne de andre. Ikke skulde der tænkes paa arbeide og paa spinking og sparing idag!

Og nu var bryllupsmaaltidet over. Det lange bord var tre gange dækket, saa var endelig alle22

bespist, og nu skulde dansen begynde — brudedansen.

Stuen ryddes, musikken spiller op, et trækspil bare; men det er alligevel festen, som drager ind med disse lange, slæbende toner. Felespilleren, som var bestilt til at komme over fjeldet fra nabobygden, han kom ikke; men et trækspil er altid for haanden og paatager sig nu, som saa mangen gang før, at redde festen og dansen.

Bruden sidder paa sin plads, den hun neppe har turdet forlade hele dagen, og brudgommen ved hendes side. Nu skal vel brud og brudgom først danse sammen? Nei. Kom ikke med nye skikker; først kjøgemesteren med bruden. Han gaar over gulvet og gjør sit buk.

Det er en vals — og hvem har ikke et lidet minde gjemt i en valsemelodi?

Se, se, danse kan de, disse stø, alvorlige fjeldfolk! Det ser næsten ud, som om de intet andet har bestilt hele sit liv end at træde en dans!

Bruden svæver saa let og fint, og han, den aldrende kavaller, han kan sine sager, han ogsaa.

Imens finder brudgommen brudens nærmeste slægtning, en ung søster. Hun skal ha hans første dans; slig er skikken, og den tør ingen bryde.

Og brudgommen danser, stille og stø, men med en forunderlig rythme i bevægelsen.

Hvor dette at danse maa være en nedarvet trang fra slægt til slægt, selv i de fjerneste, mest afsidesliggende bygder. Hvor tarveligt og hverdagsligt et liv maa arte sig, hvor fjernt det føres fra verden og al dens glæde og alle dens brusende toner, inderst inde — eller skal vi si, yderst ude — lurer trangen til fest og glæde.

De maa ha lært det af sommerfuglene, naar de danser i solen i fine silkekiær, eller af fuglene i luften, eller af

bækken, som danser saa hoppende glad over stok og sten og selv besørger baade dansen og musikken, mutters alene i vilde skogen!

De maa hvirvle sig lidt rundt disse mennesker ogsaa; de kan ikke bare hugge ved, pløie og harve, spinde og væve — de maa, de maa slaa armene om hverandre to og to og la sig glide og lede og drømme til musikkens toner.

Alt i verden kan bli stygt; men dansen er det saa langtfra oprindelig. Den er barnets uskyldige lek; den er ungdommens friske glæde; den er alderdommens vakre, vemodige minder — aa, der er begravelse og sørgegang nok i livet, om ikke ogsaa dansen skulde bli borte! Lad dem faa danse en kort liden festens stund allesammen! Thi hver eneste sommerfugl paa jord24

har danset en dag mellem blaa klokker paa engen, og hvert eneste sommergrønt blad har lettet sig til dans, naar vinden, kaad og glad vifted dem forbi!

Men nu har disse to par danset ud. De stanser og bytter — nu skal brud og brudgom danse sammen.

De er saa forunderlig stø og alvorlige, ligner hverken sommerfuglen eller det grønne blad; men de er to mennesker, som elsker hverandre og vil leve livet sammen. Og — jo, det blinker lidt i øinene og lurer lidt i krogene — kanske det gik an i dag at vise andre lidt af glæden og forelskelsen?

.To, vi ser det, det er livsglæden og livs-freidigheden, som gir hverandre haanden. Og saa slynger de armene om hverandre og danser, længe, længe, rundt og rundt. Det er som de ikke kan slutte denne dans, brudedansen. Siden blir det arbeide og slid igjen; men idag er det bare glæde; idag spiller musikken for dem.

Og vi følger dem bevæget med øinene, for de er saa unge og barnlige — nei, de ved alligevel ikke, at livet er arbeide og slid! Tvertimod; de tror, at det hele er en dans, slig som sommerfuglens mellem blaa klokker paa engen. Idag tror de det. Endnu er det slig altsammen; endnuBRUDEDANSEN.

kan de danse rundt mange gange, endnu lyder valsens toner, endnu, endnu — — — — — —

Men borte i peiskrogen sidder gamlemor paa gaarden. Hun er saa kroget, at hun næsten danner en ret vinkel, og blikket er slukt; men det følger de dansende eftertænksomt, langt tilbage i tiden glidende, til den gang, hun selv traadte brudedansen med sin hjertenskjær. Og medens brudeparret glider hende forbi gang paa gang, glider hendes eget liv ogsaa forbi hendes blik, aar for aar: Det begyndte med dans for hende som for alle de andre; blev det ogsaa en dans?

Udtrykket er haardt, som det pleier være til hverdags; det bare bliuker lidt i øinene, lurer lidt i krogene, for minderne kommer og gaar.

Og hun ser paa de to og ønsker dem moderlig og kjærlig mere lykke end hun selv fikr mindre slid, mere dans. Mere af den dans, som hun mener; ikke af den stygge, vilde, som fører ind i sorgen; men af den fine, glade festens dans, som trækker hverdagshammen af os, som sletter alle de haarde og bitre træk ud og gjør ansigtet barnligt og glad, som lokker ungdommens friskeste rødme op i kinderne, som faar lokkerne til at danse om panden viltre og glade, som faar os til at glemme — om bare en kort liden stund — at livet er sorg, som faar os til at tro paa livs-glæden. Og — havde hun selv kunnet ta livet lidt mindre tungt, havde hun kunnet slippe arbeidet lidt mere ud af tanke og sind og danset lidt mere — paa den maaden — saa havde kanske ikke hendes træk været saa haarde, ikke tankerne saa tunge, ikke ryggen saa kroget — — — —

Igjen streifer hendes blik de to unge, som endnu danser og danser.

Stakkar, mon de tror, at livet er bare dans, de?

.Tada, jada; ikvæld har de glemt alt det andet; det ser hun da tydelig!

Og saa rart som det er, — lidt efter lidt glemmer hun selv alt slidet og slæbet, bare ved at se paa disse to.

Trækkene blir mindre haarde, blikket mindre sløvt, holdningen rankere; for — Herregud, de danser jo brudedansen, disse to; og brudedansen er nu alligevel begyndelsen til livet paa jorden.

*

Paa flugt mod solen.

Borte i baglien var det de havde fundet hinanden, disse to. I stilheden derborte mellem de tause trær, under de lune vidjekrat havde han set hende første gang.

Der sad hun og vipped gratiøst paa sneen, selv saa hvid som sne, saa ren som sne.

Og hans lille rypehjerte slog: Hende og ingen anden kaarer jeg mig til brud!

Han nærmed sig. Saa slog hun de bly øine op, dreied paa sin slanke, hvide hals. Der stod han midt imod hende; hans røde kam straalte mod den hvide sne, og — hun er fortabt.

Lille jomfru rype skjænked ham sin tro derborte i baglien, mellem de tause trær, under de lune vidjekrat.

Sneen laa dyb endnu; men at det var vaar, det vidste de.

Solen skinned fra tidlig morgen til sene kvæld derover i den anden li, hvor der ogsaa28

var bare, brune flekker. Og saa de paa hverandre, saa var der en og anden brun fjær imellem de hvide.

Og han hvisked i vaarens lyse kvæld: „Lille ven, vi flyver herfra over mod solen og vaaren! Derborte i solskinnet feirer vi vort bryllup — derborte?"

Men hun stirred fortænkt mod den lyse li, som blænded hendes øine.

Derborte? Var lykken der? Skulde de forlade sit fredelige hjem her i baglien, her, hvor ingen mennesker var at frygte, her, hvor de næsten var alene, han og hun? Her, hvor de ligesom eied baade gaard og grund, her, hvor det var saa trygt og saa lunt at gjemme sig i sneen? Endnu ligned de dog den mere end marken.

Men saa hvisked han- videre: „Derborte skal jeg flnde saa lunt et sted, varmere end her, hvor du kan ligge og ruge dine æg — derborte i sollien et sted! Og mens du ligger, skal jeg synge for dig min rare, skrattende sang, som faar dig til at le!

Saa skal jeg flyve om i solskinnet; du skal faa se mine vinger, hvor de skal spille og glitre i solen!

Og naar de smaa kyllingerne vore kommer frem, saa skal de faa leke i solskinnet dagenlang, saa de glade og varme kommer under dine vinger — — — —

Den vordende lille rypemor er reisefærdig.

Og liun dreied sin slanke, hvide hals og hilste med et langt, dvælende blik sit gamle hjem til afsked og til tak.

Saa letted hun vingerne og fløi med hjertensvennen sin over dalen mod den sollyse li, som Jokked og vinked.

Og begge fløi de med hvide vinger, med glade, unge hjerter og forventningsfulde sind, for de fløi jo mod solen og lykken!

„Vogt dig, lille ven." raabte han i flugten, „for de rare, hvide stolper derover! Flyv ikke mod dem!"

„Nei nei, vist ikke! Jeg flyver midt imellem dem," lo hun, „se bare!"

Og i sin iver for at vise ham, at hun skal flyve midt imellem de rare, ukjendte stolper, fløi hun lidt foran og — lige lukt paa telefontraaden!

Han hørte en underlig metallisk syngende lyd, et klask, et svagt lidet klynk, det sidste — og lille fine vennen laa

død paa jorden med de hvide vinger spændte til flugt mod livet og lykken og solen.

*

Liv og død.

Snart er det forbi altsammen for iaar. Snart har hver blomst og hvert træ levet sit korte, indholdsrige liv.

Bjerkens blade har sprængt sit hylster, har med et smeld, en jublende fanfare hilst livet og solen.

I sommerens vinde, der de kom i sin kaade, vilde flugt og vakte livets lyster i hver slumrende plantes sjæl, har bjerken rystet sine lange, bløde rakler — vilde være med at skalte liv paa jorden! Og den har jublet, og den har grædt, stridgrædt med den tunge regn eller smilt mildt gjennem taarer, naar duggens slebne perler laa og skalv paa dens blade. Ingen af livets følelser gik den forbi, ikke vemodet, naar det lakked mod slutten, og alt vilde falme, ikke smerten og dødssukket, naar livssaften tørred og bladene faldt.

Aspen kom senere, mere nølende. I underlige, eftertænksomme farver folded den sine blade

ud og skalv, først i skræk, siden i sitrende fryd over livet — og bladene blev grønne som bjerkens! Men ikke blanke. Matte og dybe er aspens blade, og skjælver gjør den — kanske var det ikke i fryd nogen gang? Kanske er den som tidens nervøse menneskebarn, der ikke tør være glad, fordi smerten og sorgen ligger og lurer bag liver busk? Kanske skjælver den for døden, som kommer midt i fagrest liv?

Yed ikke. Men fin og stemningsrig er aspens rislende sang gjennem lunden, blød og anelsesfuld

dens hvisken ——--var livet fryd alligevel ?

Tungt falder dens blade til jorden, vil ikke svare paa dette om livets fryd.

Men det vil rognen.

Freidig byr den os livets farver midt i den døende natur. Dens saftige klaser luer og gløder, skinner livsfriskt midt mellem visnende blade — ler gjør den af bjerkens høstlige vemod, af aspens rislende sang, ler med luerøde blade lige lukt mod vinter og sne!

Og vi takker rognen for dens kjække mod, kysser ømt aspens faldende blade, stryger lindt over bjerkens hvide stamme og — streifer saa markens blege høstblomster.

Har de lært af rognen? Eller hvem indgav dem det dristige mod at ville leve livet en gang til den samme sommer?

Bedende sender de en liden blaa eller matrød blomst mod solen: Bare en liden stund endnu, saa skal vi stille visne og ydmygt lægge os til hvile! Und os bare denne korte drøm denne efterklang af livet!

Og solen har medlidenhed med dem, kysser, let de blege blade, aander endnu engang livet

ind i de smaa, fint blomstrende sjæle.

* *

*

Op gjennem den bratte li vandrer en ung jente. Hun er i slægt med vaaren og ikke med høsten; derfor ser hun misbilligende paa al denne svindende pragt i den døende natur. I hendes unge sjæl, som i hendes unge, kraftige legeme gjærer livets yrende længsler; derfor liker hun ikke at se paa alt dette, som dør omkring hende. Hun har ikke øie for høstfarvernes pragt, ikke for deres stemningsfulde lyrik; hun ser bare, at nu dør den, sommeren og alt

dens fagre, friske liv.

En uforklarlig uro har desuden faat magt over hende, helt siden igaaraftes, da hun naadde frem til mosteren, som bor paa en gaard lige under lien. Hun er paa vei fra sit hjem længer nede i dalen og skal nu gaa over fjeldet tre mile for at naa en anden bygd. Om en 2—3 timer

kan hun naa mosterens sæter, hvor hendes gamle bedstemor alene steller kjørene.

De havde snakket om bedstemoren, hun og mosteren igaaraftes, og været lidt ængstelige for, at hun var alene.

Mosteren havde maattet være hjemme i skur-aannen og ingen kunnet faa til at være hos den gamle. Men hun var jo saa kjæk, bedstemor, og klarte det vel disse par dagene ogsaa, for nu var snart alt kornet paa stør, og da skulde mosteren gaa op og hjælpe hende.

Og de havde forsøgt at berolige hverandre, men samtidig følt sig saa underlig rædde og urolige og sovet daarlig om natten.

Og nu sad denne angst endnu igjen lins Ragnhild. Hun havde haabet, den sku'de vige for morgenfriskheden; istedet derfor øged den, steg med stilheden opover den øde li og næredes af høststemningen.

Af og til lød langt borte en enslig kobjekle; men heller ikke den lød frisk som ellers; den havde, den ogsaa, noget af dødens klang i sig — minded om ligklokker.

Og alt i et rev og rusked vinden i de forkrøblede trær, som blev mindre og mindre, mere og mere krogede og forvredne, efterhvert som de nærmed sig fjeldbandet — var det ikke akkurat som de furugrenene der ligned armer, forvredne i

fortvilelse, som om alle disse krogede furuerne var gamle folk, stedte i nød ? Og med en gang ser hun bedstemoren for sig, alene og hjælpeløs, med sine visne, krogede hænder og sine hvide haar.

Ragnhild paaskynder uvilkaarlig sin gang, gaar, saa de runde, barnlige kinder faar en farve, næsten lige saa dyb som rognebærenes, saa den sorte flette, hun har bundet op paa hodet, løser sig og falder nedover skulderen, mens det hvide skaut glider helt ned. Hun river det utaalmodig af, bærer det i haanden, og lar vinden stelle som den vil med det viltre haar.

Nu er hun oppe paa fjeldvidden. Vinden er lidt efter lidt stilnet af; solen kaster sit evig unge, henrivende skjær i gule blink her og der, mens den titter frem mellem mørke skyer — saa. nu er den helt fremme og forgylder med overdaadig pragt hver moseklædt tue, hver ener-busk, hver krybende, sølvblank vidjekvist, ja hver graasten blir til guld og hver sølepyt til et blankt øie, til guld og ædelstene — hele berget blir til eventyrkongens blinkende bal!

Ragnhild stanser stakaandet efter den raske fart opover bakken, kaster sig ned og vil hvile lidt, mens hun smager paa mosterens niste. Og hun bider med friske, hvide tænder i den apjie-titlige mad, som smuger prægtig nu; tidlig

idag, da hun stod op, havde hun intet kunnet spise.

Styrket af mad og hviler strækker hun de unge lemmer. Et kvægende velvære lister sig gjennem hende og jager al angst bort — hvad skulde hun ogsaa være bange for? Laa ikke livet for hende? og var ikke det at leve i og for sig et væld af glæde? Om det saa bare var en myg, som skulde dø i næste øieblik, dan-sed den ikke glædedrukken om i livets korte solskin og sang sin underlige lille sang i hede sommernætter? Hvad gjorde det, om det var høst nu? kom ikke vaar og sommer igjen, en gang, to gange, 70-—80 gange? Hvorfor se paa alt det, som visner og

dør? Selv er hun bare liv, selv vil hun leve livet sammen med den, hun har kjær, le ind i hans vakre, brunstegte ansigt, saa det klinger, danse og tralle livsens sorger bort!

Aa, hvorfor var døden kommet ind i dette væne liv ? Hvorfor ?

En ensom, klagende lyd kommer som svar paa hendes spørgsmaal. Det er heiloen, denne fugl, om hvem det er sagt, at den har „fundet tonen" paa fjeldet, fundet det rette udtryk for fjeldets stemning, og med hvis klagende, melodiske fløitetoner menneskenes følelser smelter sammen.36

Ragnhild reiser sig braat. Hun kan ikke give sine følelser fonn; men uklart føler hun alt dette. Stærkt føler hun, at der er død paa jorden, at den hersker og lurer paa en midt i livet, dette liv, som hun af al magt begjærer at leve.

Raskt, ligesom jaget, vandrer hun videre og mener snart at naa sæteren. Der ser hun jo alt den vesle stuen med den låve, todelte dør og de smaat oprudede vinduer.

Indenfor der gaar bedstemor og stuller, rolig og gammelklog, gløg og erfaren i al sin tale. Hvor mangen en gang har hun ikke retledet hende og strøget hende beroligende over det svarte, forviltrede haar.

Milde, hjemme-koselige tanker strømmer ind over hende — hos bedstemor skal hun glemme al uro og angst. Men hvorfor ryger det ikke af piben ?

Hun tar i dørklinken og gaar ind.

Ingen inde. Jaja, saa er hun vel i fjøset og melker; og hun springer til fjøsdøren og aabner den.

Kjørene staar paa baas endnu. Men bedstemor? Nei, hun ser hende heller ikke der.

Skyndsomt farer hun ind igjen og ser hort paa sengen.

Jo, der har ligget nogen i den, for der erLIV <1(1 DØD.

et søk i den. Hun stikker haanden ned for at kjende, om den er varm. Xei — aldeles kold.

En rædsel farer gjennem hende. Bedstemor har altsaa ikke ligget der inat, for da maatte sengen været varm endnu.

Uroen fra før piskes op til rædsel: Hvor er bedstemor?

Bort i fjøset igjen. Men der er saa mørkt; hun skimter bare utydelig kjørene, som urolige snur hoderne mod hende. Hun nærmer sig en af dem — — — — himmel, hvad er dette! I baasen foran koen ligger den gamle, stupt forover! Melkekollen er faldt fra hende og staar, halv fyldt med melk, paa gulvet foran koen.

Ragnhild kjender, hun blir stiv; staar som naglet fast og stirrer.

Og kjørene stirrer paa hende igjen, begynder at raute og slide i lænkerne. Bare bedstemor vedblir at ligge urørlig i samme hjælpeløse stilling.

Ligesaa stiv og stille som den gamle staar Ragnhild der; men saa vender langsomt tankerne og beslutsomheden tilbage: Bedstemor ligger der hjælpeløs; hun selv er ung og kraftig og maa hjælpe.

Og hun tar bedstemor om livet, forsøger at løfte hende op, hun er vel bare besvimet?

Gud forbarme sig, hun er kold og stiv!38

Men da trænger et skrig, et eneste, sig frem: „Bedstemor!"

Det lyder uhyggelig høit i stilheden; og bedstemor — svarer ikke, kan aldrig svare more.

\ Men nu har Ragnhild faat sit mod igjen-det var som det voksed ud af rædslen med nye stærke vinger. Og hun

begyndte at hjælpe. Først lægger hun den kjære gamle varsomt ned igjen, begynder saa at melke kjørene, en for en og løse dem. De gaar forsigtig omkring bedstemor. slikker hendes kolde hænder og sætter ud i et vildt brøl, klumper sig sammen udenfor fjøs-døren — raadløse, som ved de hverken ud eller ind; begynder saa at løbe rundt huset.

Ragnhild staar en stund og ser paa dem, fuld af medynk med de umælende dyr, som sørger paa sin vis og skjælver for dødens gru, de ogsaa.

Ak, hvad hjalp det vel at drømme saa glad en drøm om livet? Døden var jo overalt; var ikke til at kumme forbi!

Stakkars gamle bedstemor! Hun var altsaa faldt død om igaaraftes, mens hun sad og mel-ked. alene, uden en levende sjæl hos sig i dødsstunden.

Jo, nu forstod hun alle disse tanker om døden idag, al denne uforklarlige uro, som baadeuv og non.

liun og mosteren var blit betaget af igaar, da de talte om bedstemor — — der var altsaa en hemmelighedsfuld forbindelse mellem menneskene, selv naar de var adskilte? Yar det stakkars bedstemors sjæl, som syg og angst og hjælpeløs havde kredset om dem igaaraftes ?

Hun maatte have været daarlig forud. .Ta, hun havde jo ligget, før hun gik ud og melked; det viste jo søkket i sengen. Stakkar. stakkar bedstemor! havde kanske, syg og elendig, slæbt sig til fjøset for at melke; det maatte jo gjøres, og saa faldt død om ved den første ko. Trofaste, gamle kjære bedstemor!

Ragnhild vil helst graate, bare graate; men har ikke tid. Hun maa gaa til nærmeste sæter, en times vei derfra, for at faa hjælp — saa stygt kan da ikke bedstemor ligge paa ligstraa! Og hun springer afsted.

Mens hun er borte, kommer to smaa gjæter-jenter gaaende. Deres kinder er røde og blanke som dvergbjerkens smaa runde blade om høsten, og deres øine er blaa og bløde i farven som blaaklokkerne, de holder saa meget af at sanke om sommeren. Sorgløse vandrer de sin vei over sølvblank vidje og over grøn ener, mens den fine mose i alle fjeldets skjære, unævnelige farver knaser under deres fødder, og mens40

fjeldets blanke luft leker om deres krusede barnehoder.

Haarde og onde er skoene, de gaar i, tynde og lappede er kjolerne; haard og gammel er maden, de har i skræppen, og dog er livet en dansende fryd. De vil ikke dø for aldrig det; ikke de mere end regnormen, der den kryber ud af sit hul for at sole sig, ikke mere end fuglen, naar den paa spændte vinger svømmer i sit blaa luftens rige — sorgløse vandrer de sin vei over sølvblank vidje og over grøn ener.

Udenfor den øde sæterstuen stanser de og spør hverandre smilende, om de skal gaa ind idag og kanske hjælpe den gamle med et eller andet, hun pleied altid at blive saa glad, naar de kom. Og med et hop er de borte ved klinken og aabner døren.

.,Tomt her idag". Saa bort i fjøset de ogsaa — — — — rædde tar de hverandres hænder og stirrer, stirrer paa døden. . Og det er, som om de med én gang føler, hvor magtesløse og fattigslige de er, som de staar der skjæl-vende i sine tynde kjoler og ved hverken ud eller ind.

Sky lister de sig ud af det mørke fjøs.

„Hun maatte vel være død?" hvisker den mindste.LIV OG DOI).

„.Ta, slig saa bedstemor vor og ud, da hun var død."

„Hvad skal vi gjøre nu?"

„Mor skured gulvet og strødde ener udover, da bedstemor døde."

Og som om det var en befrielse i det at ta fat paa noget, begynder de ivrige at bære vand og faa varme paa peisen.

I)en største jenten skurer og gnider med omhu det lille sætergulv, mens den mindste gaar ud og plukker forklædet fuldt af smaa friske, blaagrønne enertopper; af og til faar hun ogsaa med et blad af den sølvblanke vidje.

Og saa gaar hun ind og strør med skjælvende barnehænder udover bedstemors hvidskurede gulv et duftende tæppe af fjeldets eviggrønne busk, pyntet med sølvgraa stænk.

Det er deres sidste hilsen til den gamle; og saa ved de ikke mere at gjøre; men de sætter sig med foldede hænder paa dørhellen og venter.

Snart kommer Ragnhild tilbage med folk. Det er fremmede mennesker, som med kjølig ro behandler „liget" og har mod til at udrette alt dette, som maa gjøres, naar døden kommer: strække og vaske, lukke øinene, lægge en salmebog under hagen, folde hænderne — — — Ragnhild aarker ikke se paa noget af det. Hungaar stille ud, tar begge de smaa snille gjæterjenterne, en i hver haand, og ber dem følge sig bort over stien.

Der gaar de, disse tre, skræmt midt i sin jubel over livet.

Og de unge ansigter med de bløde, vaarfriske træk har faat høstens alvor over sig. Sammen med den døende natur bøier de i stum og spørgende smerte sit hode for døden.

*

Vaaren og gamle ELse.

Den kommer!

Hvem ?

Vaaren naturligvis. Vaaren i fjeldene, i skogen og i dalene

Herlig, seiersikker kommer den, vis paa stormende applaus, kom den end uger forsent.

Som dronningen i kunstens rige drysser den leende sine sange udover jorden — og vi er fortabt. Glemt er den lange utaalmodige venten.

Som kongen blandt malerne dypper den sin pensel, strør den sine billeder ud, og — jublende tildeler vi den „le grand prix". Le »'e vaaren og vaarens billeder!

Som digteren af Guds naade gir den os sin unge poesi, sine klingende vers, og — alle kritikere i verden kaster sine penne, blotter sine hoder, synker for vaarens fod.

Og saa holder naturen sit gilde for vaaren og lar champagnen flomme. Skummende, rensende44

og foryngende strømmer vaarens vande, som er naturens perlende champagne. Og dens ædle saft stiger trær og planter til hode; dens iskolde draaber forener sig med solens hede straaler og vækker alt liv, som har ligget i dvale. Blyg hyller bjerken sig ind i sit duftende løv, mens underfulde violer med duften fra himlenes himle slaar sine øine op mellem visne blade ved bjerkens fod.

Kjender du violens duft? Ikke den kunstig fremelskede i drivhuse eller i parfumer, men den ægte fra naturens gjemte kroger i sprættende bjerkelier opimod fjeldet? Kjender du den lille sarte viol, farvet saa svagt, at det er bare som en anelse om den fine, poetiske farve, vi kalder lilla?

Jeg ved ikke netop, oin violens duft er den aller, aller deiligste. I)et er saa mange slags blomsterduft. Lillekonvallens beruser mig mere og ligner et fe-eventyr, hvidklædt og festlig som en bryllupssang.

Og rosens duft?

Nei spørg mig ikk<> om den! Men gaa en sommerkvæld op og ned i en gammel, lidt overgrod have, hvor alleslags roser blomstrer. Lyt til rosernes duft, og du ved det: „Heimlich erzählen die Rosen sich duftende Märchen in's Ohr."VAABEN OG GAMLE ELSE.

45

Saa er det syrenernes duft. som minder om glad, uskyldig lek i ungdommens vaar, som minder og minder, til taarerne strømmer — — —

Og hæggens St. Hansfest, hvid og dryssende og skjærsommervarm!

End gyldenlakken, denne de gamles kjære blomst, hvis duft fyldte deres hjemme-koselige stuer? Romantiken fra gamle dage er i gyldenlakkens duft; den I »ringer mig til at tænke paa vore mødre, da de var unge og lette og yndige. Mest minder den om min egen mor; derfor haldens duft noget moderligt, kjærtegnende. Og derfor elsker jeg den.

Jomfruelig og forsagende og vemodig er resedaens duft. Kanske passer den bedst til at fylde de sirlig ordnede, stille stuer, hvor gamle, ugifte damer bor? Den minder om dem. Og jeg holder ogsaa af resedaens duft og af dem, den minder om. Jeg holder af dem, fordi de bærer saa stille og saa smukt, at livsdrømmen brast, fordi de sysler saa mildt i sine tause stuer og nøier sig med resedaens svage og forsagende duft.

Men jo — violens er alligevel den aller, aller deiligste. Ingen duft er saa poetisk, saa ren; ingen gir mig slig anelse om himlenes himle.

Violen er livets drøm, den unge duftfyldte48 VAAREN OG GAMI.E ELSE.

drøm om den skjønhed, som livet ikke eier. Violen er det digt, vi vilde digtet. Violen er den sang, vi vilde sunget.

Jeg ved ikke, hvad slags blomster der var tiest af i Paradisets have; men jeg tror, det var violer. Jeg tror, at de første menneskers kjærlighed var som violens duft; ren som den, fin som den. Jeg tror, at den første blomst, som Adam gav Eva, var en viol, og at det blik, han da saa paa hende med, var rent som violens. Og jeg tror, at naar dc siden, efterat de var jaget ud af Paradis, sad sammen udenfor sit telt i stille aftener, og vinden førte violduften til dem fra deres tabte første hjem, da tror jeg, de graat og saa paa hverandre med angerfulde, længtende blikke og vinked med hænderne mod violernes land, der, hvor ingen synder og ingen graater.

Men, som drømmen slutter, naar dagen gryr, saa visner violen, naar sommeren kommer. Sommerens blomster er livet selv. Men vaarens første blomst, violen, er drømmen, den fine om livet; den, som vi maa slippe og gjemme blandt visne blade. •

Lille viol — du maatte tidligt ud af leken. Men festen gaar videre uden dig.

Og der spindes og væves og broderes med47 VAAREN OG GAMI.E ELSE.

grønne og gule, røde og blaa farver. Der kvidres og synges, summes og fiøites til arbeidet.

„Det er saa travlt i skoven forneden og foroven; tlii nu skal solens bryllup staa, og bruden har alt kransen paa",

staar det i sangen. Men det er ikke solen, som er brudgommen; solen er præst, han, og vier alle de millioner par, som elsker i skog og i mark. Han vier linerler og svaler, trost og spurv — jublende, syngende feirer de sit bryllup i luften, bygger de sit hjem i nyoppudsede villaer paa grønne, svaiende grene, eller under torv og tuer, strød med blommer, og gjør de sine bryllups-reiser i luften den blaa!

Florlet mødes de farvede sommerfugle, klædt i de fineste, luftigste stoffe, som naturen eier. Henrykt lever de sin ene dag eller to eller fiere i solens skin og drikker af markens blommer.

Og der er fiuer, og der er myg, og der er humler, og der er kryb — sol, sol, skal du ingen glemme, saa faar du en travl dag; for alle vil de vies, og alle vil de elske!

Naturen kjender ingen „attegløymer"; deier alle med.

Og blomsterne paa marken?

.Ta, de ogsaa vil være med i millionbrylluppet. De vender sine uskyldsrene blikke mod solen og48

spør, hvad livet er. Og solen tænder kjærlighedens gnist.

Fortænkt folder de sine blade sammen til natten og drømmer. Men næste morgen slaar de dem op -— og venter!

•Ta. vaaren er fryd; men vaaren er ogsaa vemod for alle dem, som er attegløymt, som ikke fik være med i noget „livsgilde".

Vaaren er smil; men vaaren har ogsaa taarer. Vaaren har glitrende solstraaler, og den har isnende vindpust fra nord.

Underlig blandet som livet selv er vaaren — — — —

.Teg kom fra en tur i de vaargrønne lier forbi en liden stue. som laa bent mod svarte fjeldet.

Hvem bodde der?

Aa, jeg følte det straks, det maatte være en af dem, som aldrig havde været med.

.Teg gløttet! paa døren. Ved peisen sad en ældgammel kone sammensunken og passed en stor ystekjedel.

Aldrig havde jeg set alderdommen s aa gammel, saa rynket, saa styg.

Jeg kom jo fra vaargildet, var fyldt med festlige tanker — violer havde jeg plukket og vaarens unge løv; champagne havde jeg drukket i naturens store millionbryllup; maaltrostens sang,VAABEN OG GAMLE ELSE.

denne den ømmeste og vidunderligste af alle elskovsserenader, havde klinget derude — og nu dette syn, hundrede mile borte fra vaar og ung--dom og sol og vaarbækker og violer!

Mørkt var det inde i stuen ogsaa; det lyste bare lidt vinterlig rødt fra peisen.

At ungdommens friske hud kunde bli saa skrumpet og gul! At røde læber kunde bli saa slappe, og klare øine saa slukte!

„Goddag," sa jeg.

Hun rørte lidt paa hodet og sendte mig et blik, sløvt og ligeglad.

End om jeg satte døren op og lod solen faa komme til? End om jeg la nogen violer og lidt nyudsprunget bjerkeløv i hendes visne hænder? End om--nei, hun var for gammel.

Stakkars gamle Else, hun var 85 aar og havde nok aldrig været med til noget „livs-gilde", nei.

Her under dette svarte, skyggende fjeld havde hun levet al sin dag, og strævet og slidt for alle sine kjære, indtil de alle var døde, og hun selv ladt ene tilbage i den vesle føde-raadsstue.

Vinter havde det været, og vinter var det for gamle Else. Yaaren havde hun glemt, om hun nogen gang havde følt dens fryd. Hun saa ud som fjeldene, de gamle og graa, hvis ungdom

ingen har set og ingen kan mindes og ingen tror paa.

„Nu skinner da solen varmt ude i bakkerne, Else," sa jeg. Noget om solen maatte jeg alligevel forsøge at si.

Et tonløst „ja" var svaret.

Og hun stirred paa mig, sløvt, uforstaaende. Jeg var ligesaa fremmedartet for hende som vaaren og alt dens følge

var det.

Og jeg stirred igjen, til alle vaarsyner svandt og flygted langt bort — til violernes fjerne land.

.Teg stirred paa hende, til jeg saa alle vinterens hvide tog komme langsomt sigende mod os fra fjeldene.

Slig var livet for nogen, midt i vaarens fryd. Og alle, alle maatte vi dø. Men naar vi ikke var mere, naar nye mennesker dansed med glade, sorgløse trin henover vore grave, da vilde endda ikke vaaren dø. Den vilde leve; lige ung, lige ny vilde den komme hvert aar. Og d& samme fugle vilde synge, de samme blommer dufte, det samme sommergrønne løv skinne i solen — for andre.

Men — gamle Else og jeg, vi plukked kanske da eviggrønt løv sammen i eviggrønne lier---—

Jeg nikked og gik.

Ude var alt som før. Det var bare et afvaarens iskolde pust fra nord, som var faret hen over mig.

Stakkars gamle Else, du var det kolde pust fra nord idag.

Men ikke helt forgjæves var vort møde. Thi kunde jeg end intet gi dig, saa gav du mig noget. Du gav mig forvisningen om, at mit eget liv — i sammenligning med dit — er en uafbrudt række af festligheder, et straalende gilde i solen fra morgen til kvæld. Og det ender med, at jeg breder mine arme ud mod vaaren og takker glad for alt.

*

Min sommersang.

(1896).

Lystig og glad, fuld af sang og muntre toner er sommeren for dig, du unge og lykkelige! Blankt skinner mod blankt, pudser endda klarere dit hjertes unge, friske glæde.

Hver blomme blomstrer for dig, hver duft-fyldt luftning, som vinden fører over dit hode — for dig, for dig! Hver skiftende farve i skyernes fjærlette flugt — Gud herren malte den for dig, du unge og lykkelige!

Ikke tror du, og godt er det, at den dag vil komme, da — ikke sommeren blir mindre blank, nei, aldrig det; thi blankere og blankere blir den aar for aar, farverne mer og mer betagende, solskinnet mer og mer velsignelsesrigt varmende, duften mer og mer guddomsfyldt kvægende, vindens luftning i sommergrønne trær mer og mer poetisk hviskende — men den dag vil komme, da blankt ikke længer skinner mod blankt!.MIN' SOMMERSANG.

53

Da intet i dig selv kaster skinnet tilbage, og derfor blir glansen for stærk. Naturens fryd vil skjære dig i øinene, som marmorslottets pragt den fattige tigger ved veien. Thi hvormeget lykke end livet kan ha git dig, „al skabningens smerte" vil aarene ha lært dig. Blændet af sommerens blanke, rene pragt, vil du lukke de taarefyldte øine og lade taarerne fra sjælens dyb blande sig med duggens perler.

Blank er duggens perle, der den ligger gjemt i marikaabens ømt skjærmende blad — blank er og din tunge taare — — en lighed dog, et slægtskab mellem sorg og glæde? [En perle er jo ogsaa sorgens taare, og perler de er rigdom!

Ørnulf, Ørnulf, nu mindes jeg din sang om „smertens rigdom", den guderne „dryssed" paa din vei! Høit stemte du din harpe og kvad, saa din sorg blev høi og skjøn, ja glæden lig i skjønhed, lig den, som sorgens tunge taare ligner

duggens friske perle.

* *

*

Ak kunde jeg spænde strenger over sjælens bundne ord, faa dem til at løses, til at klinge i tak og pris til dig, du blanke sommer! Kunde jeg faa sagt dig, som det skulde siges, at dine barn, de lyse blommer med det klare, himmel-54

vendte, skyldfrie blik er skabningens ypperste! At de, og bare de, er det eneste paa jord, som aldrig skuffer og bedrager!

Menneskene mister sin glans, en for en — noget var det med dem alle; thi alle havde de syndens arv. Og dyrene? Selv sødest fugl med uskyldsklare kvidder kan grusomt myrde, hakke hjernen ud af sit offer, ribbe og plyndre! End liden vinget sommerfugl? Mister støvet, naar jeg rører ved den!

Men du, skogens ranke træ, og du markens svaiende græsstraa, og allermest du, engens lyse, fine blomme — aldrig har du skuffet noget levende væsen. Om jeg stirrer paa dig gjennem forstørrelsesglas, som vilde gjøre menneskets hud til grovest lær og hans øie til et bergtrolds, saa blir du bare finere og fagrere, du naturens mesterstykke, du engens lyse, fine blomme, som endnu aldrig bedrog!

Og derfor — ikke fordi du er saa fager, ikke fordi du dufter saa bedaarende sødt i sommernatten — men fordi du aldrig skuffed eller bedrog, fordi synden gik dig forbi, glemte dig, da den mærked os andre — derfor elsker jeg dig mest, du skogens ranke træ i sommernattens sus, du svaiende græsstraa udenfor min dør, du uskyldsrene blomme paa min eng!.MIN' SOMMERSANG. 55

Men fordi du var god, du sommerens taal-modige plante, som intet begjærer og intet ønsker udenfor den plet, Gud herren satte dig paa, fordi dit kjærlighedsliv var finere og aandfuldere end alle andre skabningers, fordi du aldrig ønsked engang at møde og kysse din elskte, men bare sendte en hilsen med vinden eller med en vinget gjæst, som du kvæged med din blomstervin — og mens han drak, drak du bare taus med skaa-len for din elskte ude paa vidden, og fæsted saa hemmelighedsfuldt ved gjæstens vinge din _ hilsen i lidt blomsterstøv, at ikke din fagre slægt skulde dø — og fordi du saa slog dig tilro med det, ikke havde mere at attraa — derfor var det, at du blev skaberens yndlingsbarn og fik slippe jordens vinter, fik lov at sove og drømme sødt i jordens skjød, mens vi andre, mennesker og dyr, maa fryse og stræve og længes efter sommer!

Og ikke maa du sørge over, at du ingen tunge fik — med den synder og saarer vi som værst — ikke over, at du ingen hænder har til at strække ud — med dem griber vi efter ting, vi ikke maa ha — ikke over, at du ingen fødder fik — med dem gaar vi did, vi ikke skulde gaa.

Nei, ikke skulde vi kalde os skabningens pryd og skabningens krone, vi store, slemme mennesker, som misbruger, hvad vi fik, som øde-lægger saa for hverandre, som krænker og saarer saa ofte, just sjælens ømmeste og fineste steder!

Men skabningens krone er du, lille blomme! Og saa længe der gives mennesker, som længes efter skjønhed og renhed, saa længe synger vi dig vor sang, du engens blide, rene blomme, født af den blanke, varmende sommer!

*

I domkirken.

Vi gik et muntert følge op for at se paa vor gamle dom i Nidaros.

Til fører havde vi vor unge glade fætter, søndagsbarnet i familien, han, som virkelig synes at faa til den store kunst at synge sig gjennem livet, og paa hvem livets trivialiteter ikke faar bide — alt preller af mod hans aabne

ansigt og drukner i hans friske latter. Han er som skabt til fest. Og til fest havde vi nu været samlet et par dage. Hele slægten havde sat hinanden stævne til en stor og vakker familiefest i Trondhjem.

Glade, festlige tanker laa i luften, veiret var straalende, og — det var St. Hans! Alle blommer nys udsprunget, alle bjerter forventningsfuldt aabnet mod sommer og lys. Og hvor er vel lyst som oppe i Trøndelagen ved St. Hanstider? Døgnet rundt fuld, festlig belysning! End ikke en kort liden stund minder om nat58

og sorg; hver busk, hvert blad skinner i deiligt nordisk lys.

„Kom, saa skal vi gaa den vei, de i gamle dage gik til domkirken," sa vor fætter. Og han førte os gjennem de rare, trange „veiter", som er de gamle gader i Nidaros.

Han dansed foran os, ballancerende paa de runde kuppelstene — som næsten betog mig den historiske glæde ved stedet — alt imellem holdende foredrag:

Her var det birkebeiner og bagler slos hin

nat; her faldt han, og der han--ja, jeg

har glemt det hele. ,Teg ved bare, at jeg var glad og festlig stemt, oplagt til at danse gjennem livet, jeg ogsaa, oplagt til at nyde kunst og til at glemme, at der ogsaa er det i livet, som ikke er fest og ikke kunst og ikke sang —

Saa traadte vi ind i domkirken.

Ude var midtsommers varme og lys; herinde slog en kjølig luft os imøde, og lyset faldt brudt og høitidelig gjennem farvede glas.

Først var det som om dette og kirkestilheden la en dæmper paa glæden. Men — hvem kan se paa al denne kunstens herlighed uden at smile paany, smile gladere, mere feststemt end nogensinde før?

Vidunderligt er det at være i et sligt tempel, naar man er glad. Vidunderligt maatte det ogsaa59 I DOMKIRKEN.

være at gaa did med sin sorg---men

jeg havde ligesom ingen sorg den dag, da jeg følte slig skjærsommerglæde. Og vi har jo lov til at være glade; ja, vi skal være glade. Det vilde de disse kirkens mænd ogsaa, som bygged alt dette deilige.

Du har lov til at elske kunstens rene linjer, jubled det inde i mig.

Følg dem bare, der de hvælver sig indover og indover i herlige buespænd, i deilige søjlerader !

Du har lov til at bade din sjæl i roser og kniplinger — se, hver søjle er prydet med guddommelige roser, hver bue kantet med fineste, letteste kniplinger af — sten!

Se, hvad kunsten kan: Den kan byde over stenen, det haardeste af alt haardt. Se, den har gjort den bløđ og formfuldendt og sjælfuld, saa roserne har faat liv og vil til at dufte, mens kniplingerne har faat lethed og ynde og smyger sig blødt rundt de slanke søjler, smykker dem til fest, som kniplinger pleier at gjøre — —

--og blikket flyver henrykt fra bue til bue,

fra søjle til søjle, mens det hviler i det deilige hele.

Og vi nikker til alt som til gamle venner eller fagre syn, som vi i drømme liar set:

Slig var det, det skulde være, ja. Slig60

skulde vi kranse vort liv, slig skulde vi dukke vor sjæl i skjønhedsbad.

Og alt dette havde de git, disse, som havde syndet og vilde sone? Aldrig havde jeg trod noget paa, at „milde gaver" kunde sone en synd; nu var det, som jeg forstod noget af det; de maatte jo ha sonet lidt ved at gi

kommende slægter al denne skjønhedsglæde ? Alle disse smaa „kjerter og lys", som de i sin sjælekval havde skjænket til Hellig Olaf, de var blit til denne deilige kirke, dette store kunstens lys? Stakkars forpinte mennesker! Maatte de alle sove i fred og ha vor tak for gaven og for sin pilegrimsgang til Hellig Olafs skrin J

De maatte vide, hvad skjønhedsglæde var, disse mennesker?

Ja, skjønhedsglæde er det vi vil! Bort med disse askesens mænd og kvinder, som udelukker skjønheden og glæden og kunsten fra livet!

Det er ikke sandt, at det bare er lidelsen, som er hellig nok; glæden er ogsaa hellig, og skjønheden, og kunsten. Væk med dette graa og hverdagslige syn paa livet! Det gaar an at være glad og feststemt, trods alt; thi livet er saa

mangetunget, livet er saa rigt--— —

Pludselig bruser orgelets toner mægtig gjennem kirken. Kirketjeneren kommer og hvisker

til de besøgende: „Sid ned en stund; lier skal være brudevielse."

Yi sætter os ned.

Brudevielse? Bryllupsfest? To elskende hjerters gladeste dag?

Men hvem andre kan vel passe til brudepar her end engelen Gabriel selv med den hellige Agnes under armen?

Almindelige dødelige kunde det ikke være, som kom for at vies lier; de maatte ialfald være skjønne som guder, unge som vaaren, lykkelige som himlens fugle, og et straalende, rosenrødt følge af yndefulde brudepiger svævende som en sky efter dem — — — — —. Yi ser os forventningsfulde om.

Opover gulvet kommer brudeparret alene, ganske alene, arm i arm.

Ikke en eneste en følger dem, bare orgelets dybe toner.

Bruden er klædt i en tarvelig sort kjole; intet slør, ingen krans. Lidt gammel, sorgbe-tynget.

Og brudgommen, hvem er han?

Ak, hverken engelen Gabriel eller han, som maatte være skjøn som en gud!

Tarvelig, arbeidsslidt.

Hans arm med den brune arbeidsnæve har for første gang krummet sig slig for at føre en

dame under armen; han ser keitet, forlegen ud. Og de kommer begge lige ud fra livet, dette skjønhedsforladte, usle hv derude!

Yor første følelse er skuffelse. Ubarmhjertig er vi vækket af vor fagre drøm.

Uvilkaarlig maatte jeg smile, saa skjærende var modsætningen mellem dette brudepar og det, jeg i tankerne havde set.

Men saa falder mine øine paa en i vort følge, en middelaldrende dame med et fint, sjælfuldt ansigt.

Hun er netop en af dem, som søger efter skjønheden i livet — mon hvad hun følte nu? Mon hun kan bare sig for at smile, ikke af dette stakkars tarvelige brudepar, men over skjæbnens ironi, over livets mange bitre kontraster?

Nei, hun smiler ikke.

De store brune øine med det kjærlige udtryk er fulde af taarer, det skjælver let om den fine mund.

„Le ikke," hvisker hun til mig, „jeg blev saa rørt, jeg."

Og de store taarer faldt, trilled ned ad de smale kinder.

Skamfuld vender jeg mig fra hende, og jeg følger med øinene disse to, som gaar arm i arm, indtil de stanser foran

alteret deroppe i det deilige høikor og knæler ned under domkirkens hvælv.

Engelen Gabriel? Jeg nævnte ham nys i mine tanker, letsindig, spøgende. Nu stod han for mig i sin hellige majestæt, og det blinked i hans hvasse sværd, mens han holdt sin tale for mig:

Vel har du lov til at elske skjønheden og kunsten baade i former og i farver, i toner og i ord. Men vogt dig, at du ikke blir hovmodig, at du ikke smiler til dem, som ikke ser og ikke føler, hvad du kan se og føie. Hvem ved desuden, hvad disse to føler? Du tolker i velvalgte ord det indtryk, som al denne skjønhed gjør paa dig — de to har ingen ord, kanske knapt nogen tanker, og dog, hvem ved, hvad de føler, der de knæler nu? Om ikke aandens sus er over dem, om ikke Guds nærhed og skjønheden og kunsten tilsammen sænker sig dybt i deres sjæl og gir dem et minde med for livet, et minde, som kan bære dem over hverdagslivets slid og løfte dem op til længsel mod de rene linjer, mod alt dette, som bor under domkirkens hvælv ?

Endda skamfuldere bøied jeg mit hode, og jeg bad, ikke om mere skjønhed og kunst for de skjønhedshungrende sjæle; men jeg bad om lidt lykke for disse to, som knæled deroppe og for alle dem, som ikke ved, hvad skjønhed og kunst er, som bor helt udenfor den verden, hvor deforfinede kunstens mennesker bor — disse fattige stakkarer, som aldrig kommer længer i livet end til dette tvingende spørsmaal, som først maa besvares: Mad, eller ikke mad.

De to reiser sig igjen og gaar stille ud af kirken.

Domkirkens dør lukker sig efter dem.

Ikke ved jeg, hvorfra de kom; ikke hvorhen de gik. Men sikkert er det, at de havde udført sin mission idag bare ved at gaa stille og tarvelige og skjønhedsforladte opover til domkirkens kor.

I tankerne bad jeg dem om tilgivelse for mit smil. De saa det ikke, saa jeg behøved ikke høit at be dem derom. Men til dig, som saa, at jeg smilte af dem, siger jeg: Glem det! Og tak for dine store, blanke taarer.

*

Naar tante spiller piano.

(1894).

Hvis du kan fordybe dig i en stemning, h*is du kan følge den og nyde den, saa læg dig paa sofaen en skumringsstund, naar maanen er ude med sit gamle spil og kaster sit rolig blafrende skjær henover alt og alle — og bed saa tante spille piano.

„Jeg spille?" vil hun svare, „mine gamle fortærskede valser og melodier, toner fra en tid som ingen kjender og ingen forstaar mere?"

„Spil bare, tante; for der er alligevel noget i de tonerne, som finder vei til os. Yi faar tag i dem gjennem omveie, vi reflekterte nutidsmennesker; de blotter en mangel ved os, vækker en længsel — spil, tante ! der er stemning i tonerne fra din ungdom."

Hun smiler og gaar let bort til det gamle taffel-formige piano, hvis blanke polering har trodset tidens tand og nu skinner blaalig blegt i maane-skinnet.

Hun aabner det.

Men tangenterne ligner gulnede blade og blegede minder med duft af noget fint og visnet. Og efeugrenen paa væggen over pianoet snor sig finbladet og vemodig indimellem gamle portrætter af slægtens kjære. Og vi føler, at pianoets slidte, gammel-poetiske klang vil passe til tantes gamle toner.

Men der kommer ingen toner; tante sidder og ser modløs paa de stive fingre, haarde af alderdom og livets slid.

,To nu, en kjæk akkord med vældig bas og susende pedal!

Xu gaar det: klimprende diskant og tydelig bas, som sad lærerinden over og tælled: en og to og tre og! Det skurrer lidt ovenpaa den sarte introduktion, vi selv har lavet; men vi ved, dette er bare en overgang. Hun kommer nok med, naar hun bare glemmer strævet med de stive fingre, som skal følge disse rare trimulanter, disse umotiverede løb. Det livlige ansigt følger spændt med, hodet nikker og hakker, overkroppen følger anstrengt med — endnu er det bare tek-niken, som optar hende. Men glemt melodien har hun ikke; end sidder de gamle toner mekanisk i fingerspidserne, endda der gaar aar, hun aldrig spiller dem.

Vent bare, nu begynder det at arte sig.

Nu støder huu snart mod sangbunden der inderst inde, den, som ligger over ungdomsminderne og gir den fagreste klang, bun ved.

Og hun holder op at hakke og nikke; tonerne hænger sammen, tællingen er overflødig — ungdomsglæden dirigerer takten, mens overkroppen vugger let, som dengang og dengang----

Vi lukker øinene og er med.

Hør disse underlige, antike toner. Kald dem ikke hverken latterlige eller banale, for uagtet de naturligvis er begge dele, saa er de netop ingen af delene!

Le ikke af en gammel naiv, rosemålet kiste — du kunde være glad til, du var den kisten, saa naiv og grøn, saa sprutende rød som de roserne!

Men hør paa tante; spiller hun ikke netop disse naive røde roser, som ingen torner synes at eie, disse regelmæssige grønne blade uden skygge og schattering, glæden ligetil og ren, uden skygger og nuancer?

Bravo, tante, spil om glæden! Spil din lykkelige tids uforfalskede glæde og fint duftende romantik ind i vore forvænte nutidssind!

I moll gaar de alle hendes melodier; men det betyr ingenting, det er livsglæden, de synger om alligevel. Mollklangen er bare et lidet, koket slør, som romantiken lægger over glæden, et slør, som end mere fremhæver skjønheden.

Der kommer vor gamle ven, „Polakkens hjemve". Vældig smerte skal det forestille, svøbt ind i en snurrig trimulant —--

„Ler du?"

„«Ta tante, naar du spiller sorgen, saa ler jeg, men naar du spiller glæden, saa graater jeg."

„Rare barn!"

Og hun begynder taalmodig paa „Lille pige med det gule haar". Søde, jodlende toner, hellige uskyld! Ser du hende ikke denne lille pige med de gule haar? Jeg kjender hende godt, for det er min egen mor paa den gamle elfenbensakvarel Netop de samme lysegule lokker, en hals saa hvid og skjær under fine kniplinger, med øine saa blaa og bløde og med et blik saa blygt som markens fine forglemmigei.

„Tæ—ænk lidt paa mig", spi'ler tante videre.

Vist gjør hun det, for ved siden af hænger hendes brudgom, ligesaa lysegul og krøllet som hun selv og med

blanke gule knapper i sin blaa frakke. Og hun ser op paa ham med et blik, som ingen nutidskvinde eier, med øine saa blaa og -bløde, med et blik saa blygt som markens fine forglemmigei.

Spil mere om hende, tante! For det er sangen om min egen mor, slig som jeg ser hende paa den gamle akvarel.

Men nu er hun kommet til længselsvalsenNAAR TANTE SPILLER PIANO.

af Beethoven. Og til takten af dens bløde toner skrider de frem alle disse valsende, længtende par, som vi kjender fra tantes fortællinger; skikkelse efter skikkelse er os kjendt. Alle disse søstre af den S—ske slægt, den ene vakrere end den anden, mørke og blonde i rigeste udvalg. Især en af dem træder tydelig frem, som vi ser hende paa det gamle daguerretypi paa væggen bag efeugrenen; hun med stramt sluttende sort kjole og nedfaldende hvid krave. Over dragten noget puritansk, men i de mørke, dyb-blaa øine — en verden fuld af erotik! Og hun danser med ungdomsvennen, ham, som hun skiltes fra i livet. Men se, hvor han er aristokratisk fin, hvor sirlig hans bittesmaa fødder træder dansen, mens øinene farer raadvilde om mellem alle de smukke søstre — han vil elske dem alle, ser dog dybest i hendes, han danser med.

Og vi kjender flere af kavallererne. Denne unge lystige student, som skulde studere theologi, ligesom faren, men som endnu ikke har tilegnet sig andre præstelige egenskaber end at kunne „katekisere" morsommere end nogen anden i verden! Ogsaa han flagrer fra blomst til blomst — ler og glider undaf — flk ingen af dem alle! Og her er to, som siden flk et navn: begge eventyrfortællerne — han, den brede, sanselig-djærve, som foruden at samle paa eventyr ogsaa70 KAAR TANTE SPILI.ER PIANO.

samler paa kys af røde pigemunde, og fra hvem de unge piger leende flygter, mens de betaget lytter til den anden, han, den fine complaisante, indbegrebet af poesi og aand. Og saa han, som fører sangen an, studenten par exellence, som synger sin bløde klokkerene tenor dybt ind i hjertet paa „den lille pige med de gule haar".

Saa kommer han, som de kalder „Dundre-hagen", stiv og gravitetisk, med lyserøde silkestrømper og hvide knæbukser. Bagefter kommer den muntre doktoren og stikker knappenaaler gjennem de lyserøde strømper for at se om indholdet er ægte!

Men til hverdags gaar disse sirlige kavallerer i lange bluser, lyserøde, grønriidede eller blaa, broderet med høirøde lidser — som lillebror borte i vuggen! Maatte de ikke bli glad og danse naivt og glædeberuset efter disse hoppende vemodig-glade toner?

For nu spiller ikke tante længer længsels-valsen, men en rar, besynderlig rar, gammel en, som ingen i verden uden tante spiller mere; men den spiller hun just con amore — det er hendes dans.

Til takten af den har hun svævet saa let og glad, den gladeste af dem alle, og digtet sin lille idyl, som skulde bli klar og himmelblaaNAAR TANTE SPILLER PIANO.

som mousselinskjolen, hun bar, bli perlestukket og rosenkranset, som pynt om barm og haar.

Og de gamle rare toner drysser stemninger ud over os; de glider, hopper, ler — graater, for nu bøier tante hodet vemodig træt, en mørk, sørgmodig silhouet i maanens blege skjær.

Tonerne sagtner farten — den himmelblaa idyl blev jo en ensom sørgemarsch gjennem livet.

Den lyseblaa mousselinskjole blev til sørgeflor, perlerne til blanke taarer. Og balkransen blev ingen myrtekrans, men en sørgmodig efeugren henover kjæres grave.

Dansemusikken dør hen; hun har fundet en liden koral, en af Grundtvigs blide, fredopfyldte.

Men de yngste i slægten, som henrykt har hoppet om til tantes raske musik, stanser skuffet: „Nei, tante, spil ikke sligt da! Dette ligner jo det sørgelige „ensomme", som mor spiller; du pleier da aldrig--."

For dem har tantes musik ingen anden stemning havt end glædens, glæden uforfalsket og hel.

Det barnlige i den har grebet dem som noget beslægtet.

„Ingen i verden spiller saa morsomt som du!"

Og tante, med sind og skind gjort af gummi-elastikum, vender sig raskt og fornøiet om, saa taburetten knager:72

„.Ta ja, dans bare, barna mine! Nu kommer en rigtig lystig en tilslut."

Og med klimprende diskant, stærkt brummende, tydelig bas og med knæet fast klemt op mod pedalen, trommer hun ivei en gammel „feier".

Under øredøvende jubel fortsættes dansen, mens mor vaagner op af sin stilfulde drøm.

Gammel arv.

(Trykt i „Nylænde“ 1897.)

Det var lige efter middagen. Far og mor var gaat ind for at tage sin sædvanlige middagslur. Astrid greb" den store havehatten sin og rømte som i flugt ud af huset, ned gjennem haven og tvers over jordet, midt i tykkeste kløverengen. Hun vidste nok, at far ikke likte dette; men det fik ikke hjælpe; hun maatte være alene, et sted, hvor ingen saa hende og ingen kunde opdage, hvor rent grænsesløs lykkelig hun var. Og hun hopped videre og videre, let som en ekorn, indtil hun forpustet kasted sig ned midt i kløverengen. End om far havde set hende nu! Men pyt, hun liavde mange slige synder paa sin samvittighed; og desuden, hun liavde aldrig set andet, end at græsset reiste sig igjen om et par dage.

„Det reiser sig nok, det reiser sig nok," tænkte hun halvt mekanisk, mens hun la sig bagover med hatten over ansigtet og pusted ud.74

Du store verden, hvor hun var lykkelig! Det kjendtes næsten som smerte. Men det var jo sandt? Det var jo igaar de mødtes og havde tilstaat hverandre alt, kastet sig i armene paa hverandre og følt sig gjennemrislet af en fryd, som næsten skræmte hende.

Igaar? Hun syntes alt, hun havde gjennemlevet et helt liv i lykke og jubel siden. Hvad der end maatte hænde hende i livet, hvad for følelser, der maatte gribe hende, noget saa mægtigt som dette vilde hun aldrig faa føie.

Hun satte sig op og saa sig om. Hvor himlen var blaa, og hvor blomsterduften steg hende til hode! Og saa store og frodige som kløverblomsterne var iaar. Aldrig før havde hun kunnet komme paa det rene med, om hun likte bedst de røde eller de hvide. Jo, den sommeren, hun gik for præsten, havde hun været næsten vis paa, at det var de hvide; men nu blev hun pludselig aldeles vis paa, at det var de røde. Hun plukked en af dem og begyndte at suge saften ud. „Nonner" ! lo hun foragtelig til de hvide. De vidste ikke, hvad livet var; men de røde vidste det, for de var farvefyldte og blussende som alt det, hun følte nu. Og omkring hende summed alle sommerens insekter, krøb alle jordens kryb. Paa blade og blomster sad de og var deilige allesammen. Neimen om hun havde vidst før, atGAMMEL ARV.

en humle kunde være saa lubhen og koselig, en varm liden muffe af fint, gulstribet skind. Og der kom to sommerfugle forbi paa sin flagrende flugt, af disse smaa lyseblaa. du ved, som har forpagtet al verdens poesi i sin florlette skikkelse. Aha, de var nok paa bryllupsreise, disse to! Der fanged han hende og bar hende med sig gjennem luften, mens han sagte dirrende svæved henover den duftende kløvereng. Ikke florlet som før, men tung,

ør af kjærlighedslykke og blomstermost bar han sin lille lyseblaa sommerfuglbrud i det varme, glitrende solskin. Der hvilte de lidt paa et blad. Astrid sprang op, vilde se dem mere. Aa, der sad de henrykt sammen, havde leiet sig en liden villa for fem sekunder, en villa, hvor blomstrende kløver var vægge og tag, en villa, hvor blomstermosten drypped.

Og hun fulgte dem fra blad til blad. Der var villaer tilleie paa hver blomst. Og Astrid forstod deres svimlende lykke idag, vilde bare vide, hvor længe den kunde vare hos sligt et lidet sommerfuglpar. Men han slåp hende ikke, saa længe hun saa dem; han bar hende fra villa til villa, fra blomst til blomst. Disse blomster, de maatte svare til aar i menneskenes liv — fra aar til aar skulde hun og Halfdan elske hverandre! —

Astrid gik langsomt hjemover fra kløver-

a

engen.76

Nu var det skriftemaalet hjemme om at gjøre da. Huf, naar det bare ikke var saa mange ceremonier med alle ting! Og slig skræk, som hun bestandig havde havt for alle slags scener. Hvad mon far og mor og hendes søskend vilde.sige til det alt? Og saa det, at Halfdan var gartner, det var ligesom saa rart og fremmedartet i familien. Rigtignok havde hun hørt brødrene snakke om en dag, at de kunde ikke tænke sig en vakrere stilling, end at være en slig videnskabelig uddannet gartner; og naar hun tænkte sig om, saa var det heller ikke hans stilling i samfundet, som vilde virke saa fremmedartet hjemme, men han selv, saa rent forskjellig, som han var fra alle hendes brødre og søstre. Og hvad var det nu ogsaa hos ham, som havde trukket hende til sig? Hun havde jo altid beundret sine brødre saa umaadelig og ment, at slig maatte en mand være, naar han skulde være noget tess? -Ta, hvem kunde gjøre rede for sligt! Hun havde simpelthen forelsket sig i ham. Det var ikke noget mere at forklare det. Men hun havde det saa tydeligt paa følelsen, at de ikke vilde bli glad over forlovelsen. Det havde jo ogsaa været meget tale om hendes begavelse og om, at hun vist blev kunstnerinde, og skulde der bli noget ordentligt af det, saa maatte hun jo helst ikke gifte sig. Men nu maatte hun le: La væreGAMMEL ARV.

at leve livet for at låve liv paa en lap lærred! Og liun fik en overgiven lyst til at springe ned igjen og spørge de to lyseblaa sommerfuglene, om de ikke heller vilde benytte sit korte liv til at male sommerfuglevinger! Det vilde skaffe dem slig opbøiet kunstglæde og fuldstændig opveie den fryd, de havde følt idag nede i kløverengen! — Nei tak! — Hun næsten sprang opover den bratte bakke og gik modig lige ind til far og mor. —

Se saa; nu var det overstaat, bekjendelsen og den faderlige velsignelse og altsammen. Astrid følte sig usigelig lettet, for det var gaat saa meget glattere, end hun havde tænkt altsammen. Men saa meget som det vel endda forestod! I grunden burde to elskende, som havde fundet hinanden, forsvinde fra jordens overflade, fordufte i den blaa æther et sted, tænkte hun, mens hun sad og drømte i det aabne vindu den lange lyse sommernat, mens livet gled forbi hende i samme farver som blomsternes dernede i haven: Lilla, som syrenerne, blegrødt, som kaprifolierne, gul-hvidt, som jasminerne. Herregud, kunde det virkelig være livet, som havde slige skjære farver? og slig duft — — slig duft?

Astrid la hodet ned i vinduskarmen og graat.Et par aar efter sad hun en kvæld ude i haven i sit nye hjem.

De havde været gifte et aars tid, og liun havde flyttet fra sit deilige barndomshjem paa landet og ind til Kristiania. Heldigvis bodele de lidt udenfor byen. og hun var jo omgit af bare blomster; men deilig som kløverengen hjemme var den nu ikke denne haven. Hun saa sig om.

Og ikke disse lyseblaa sommerfuglene heller, som det hjemme havde været saa fuldt af, saa hun noget til lier. I grunden var alt frygtelig prosaisk herinde i byen. Hvor hun kunde længes efter et ægte landsens landskab med skigarder omkring! Og hvor skigarder var maleriske mod disse tertepene stakitterne! Men saa var det jo saa meget mere af kunst herinde, theatret og maleriudstillingerne, de var hendes liv her.

Hun skygged med haanden og saa nedover grusgangen, hvor lys og skygge faldt saa morsomt og rart.

Dumt igrunden, at hun havde holdt op at

male; synd at lægge bort noget, hun allerede havde lært saa meget af. Hun havde jo ligget herinde et par aar, før hun blev forlovet og lært at tegne og male, og fra den tid havde hun mange veninder, som gik og saa medlidende paa hende som paa en frafalden. Naar hun kom op paa atelieret til en af dem, saa kunde det nok imellem begynde at krible i hende, og lugten af maling havde en egen æggende virkning. Menliunhavde bestandig havt en fornemmelse af, at Halfdan helst vilde, hun ikke skulde male, og selv havde hun en vis frygt for, at naar hun først begyndte igjen, saa vilde det komme til at optage hende for meget, kanske skille hende fra Halfdan, og — samlivet med ham var ikke til at bytte bort med noget i verden.

Hvor blev det af ham i kvæld?

Jo, der kom han opover gangen, varm og træt efter arbeidet.

„Hu," pæsed han, „sligt mas med alle disse lugekjærringerne, som aldrig er fornøiet!"

Han kasted sig ned ved siden af hende. Hun lo.

„Ja, disse lugekjærringerne dine! Men de er igrunden uhyre maleriske, naar de sidder saadan paa huk nedover sengene og luger med kaffe-brune hænder."

„Ja, de har ikke fuldt saa hvide hænder som du, lille prinsesse!"

„Fy nei, kald mig ikke prinsesse; jeg er saa radikal, ved du, at jeg taaler ikke kongelige titler," spøgte hun.

„.Ta, det hører jo med til kunstnere at være radikal," erted han.

„Kunstner? det var letvindt maade at bli kunstner paa, uden at ha begaat et eneste kunstværk !"

„Aa, de kommer nok med tiden, for alting ser du paa med kunstnerøine. Tror du ikke jeg saa, hvor „kunstnerisk" du sad og skygged med haanden, da jeg kom opover gangen, og — ikke engang disse fæle lugekjærringerne mine kan du se paa med almindelige menneskelige øine; for dig blir de straks „maleriske." Stemmen var lidt ironisk.

„Du Halfdan, du er igrunden livende ræd for, at jeg skal bli malerinde?" prøved hun sig frem.

„Ræd — aa nei, men en slig ubegavet eller, om du vil, ukunstnerisk fyr som jeg, vilde nu helst ha en lidt almindelig kone, ser du. Og desuden, en gartnerkone, som tillige er kunstnerinde, det har ikke forekommet i annalerne før."

„Nei, saa pudsig som du er med det, at du igrunden skammer dig lidt over, at du er gartner, dette, som jeg synes maa være idealet af alt arbeide paa jorden; arbeide sig saadan sundt

legemlig træt ude i solen mellem blomster og bær — —"

„Ja det børes ikke værst umalerisk," afbrød ban —

„Og jeg forsikrer dig, jeg er aldrig saa stormende forelsket i dig, som naar du ligger paa huk" —

„ä la lugekjærringerne?" — „overdrysset med jord og planter. Eller naar du gjøder og vander dine blomster — Gott und alle Heilige! det er stilfuldt som en gammel fabel eller som et hyrdedigt af Virgil!"

„Tør jeg spørge, om du har læst noget hyrdedigt af Virgil?"

„Langtifra! men jeg har paa følelsen, hvordan .alting er; og at du paa en eller anden maade staar i forbindelse med Virgil, er jeg aldeles -sikker paa."

„Hørt slig en tøvekop! Jeg skal lære dig at liarcellere mig med fabler og med Virgil, jeg!"

Og han løfted hende op og trak hende med nedover, hun skulde se alle de deilige stedmors-blomsterne, som var sprunget ud.

„Ja, lad os det," sa liun. „Stedmorsblomster er de eneste blomster, jeg kan finde mig i at se ordnet i metervis, for de ligner saa alligevel stoffer. Det er som at gaa i butikken hos Steen og Strøm og se paa bunker af fløiel og plysch i

alle verdens deilige, dybe farver. Men Halfdan," og hun satte op et komisk-fortvilet ansigt, „saa og saa mange meter roser og reseda forsoner jeg mig aldrig i livet med, selv om du gjennemsnitlig paa hver kvadratmeter anbringer en malerisk brun lugekone med hat ä la kjæresterne til brødrene til Askeladden i „Dukken i græsset!"

Hun pusted overgivent ud efter den lange sætning og havde ventet, at han skulde belønnet hendes vittigheder med en lattersalve; men istedet derfor saa han frygtelig alvorlig ud og sagde:

„Ja, der kan du se; du maa alligevel gjøre lidt nar af det hele. Og naturligvis — det maa se snusfornuftigt og spidsborgerligt ud alt dette for dig."

„Tøv Halfdan, jeg spøger da bare, ved du!" „Aa ja; men du passer alligevel ikke her." Og han fortsatte, først lidt ironisk, siden sint:

„I en park skulde du ho naturligvis. I en park med høistammede trær og kunstnerisk ordnede blomstergrupper, hvor hvide statuer staar og drømmer fornemme drømme ved plaskende springvand, og hvor kaal og gulerødder og persille var kastet pokker i vold ned i en krog!"

Hun lo, saa hun rysted og fortsatte: „Og hvor husherren gik omkring i knæbukser og hvide

silkestrømper og ydmyg kyssed min haand--

— nei! ved du hvad, du gamle tossede gut, jeg

foretrækker et puf af dine jordede næver, naar jeg imellem gaar iveien for dig!"

Han trak hende stormende ind til sig. „Aa Astrid, jeg er saa ræd for, at du skal bli borte for mig en gang, eller visne eller hænge med hodet, slig som de fineste blomsterne mine, naar jeg ikke har plantet dem paa det rette sted."

Hun forsøgte at slaa det bort i spøg: „Ja, igrunden burde du plantet mig midt i en kløvereng, og kløver eier du netop ikke. Men er det ikke noget, som heder at rendyrke bakterier, nei rendyrke kløver, mener jeg?" spurgte hun overgivent.

Slige indfald! men de ligned hende paa en

prik.

„Du savner kløverengen din hjemme, ja?" spurgte han fremdeles alvorlig.

„Nei!" raabte hun pludsebg, „staa akkurat slig en stund med det udtrykket der! Du alverden saa stilfuldt, et prægtigt motiv!"

„Svar mig bare, om du savner alting hjemme forfærdelig?"

„Nei da, for øieblikket savner jeg ingen verdens ting uden blyant og papir. Staa bommende stille til jeg kommer igjen, hører du!"

Og hun hopped tversover alle blomstersengene, op .havetrappen og ind efter skissebogen sin. —

Naturligvis var der kunstnerblod i hende! — Han stod taalmodigt mens hun tegned.

Og naturligvis blev hun malerinde engang! Han bukked sig og rykked uvilkaarlig op et ugræs, som stod indimellem stedmorsblomsterne.

„Nei, vil du staa stille, din skøier! Det er ikke gartneren i dig, jeg vil forevige nu; det er et billede af din udødelige sjæl, din Werther-skikkelse" — — — Han la sig trodsig ned og luged som en besat, mens jorden spruted om ham.

Hun stod en stund og saa paa ham; saa kasted hun skissebogen, la sig ned paa knæ ved siden af ham og hjalp ham at luge paa haarde livet.En aften sad Astrid alene paa havetrappen. Det var langt paa sommeren, saa levkøierne var netop paa sit høieste. En hel aker af dem strakte sig foran hende, broget og duftende i sommerkvælden. Deilig og krydret; men igrunden var levkøier nogen frygtelig ukunstneriske blomster, saa stive som de var og med sligt tarveligt grønt. Hun smilte for sig selv, for hun kom med en gang til at tænke paa, hvor Halfdan skulde ærgret sig over en slig bemærkning: „Alting ser og lugter du paa som en æsthetiker," sa han en dag.

Mærkelig med dette kunstnerblodet ogsaa; en kunde ikke bli kvit det, havde en først faat det i sig!

Naar hun var sammen med kunstnere, mored det hende, at hun saa alt paa samme maade som dem, at lys og skygger, farver og duft arted sig anderledes for dem end for andre mennesker. Men sammen med Halfdan var dette kunstneriske bestandig iveien og fremkaldte altid en modbe-86

mærkning hos ham. Og det værste var, at hun misundte ham hans kjernesunde maade at se alt paa. Det var jo sandt dette, at der saa let blev noget manieret i kunstneres maade at se paa. Som nu dette med levkøierne — for noget tøv igrunden! Og hun fik pludselig trang til at gjøre afbigt, idet hun ligesom kjærtegnende aanded duften ind. Hun vidste jo, at Halfdan netop var saa glad i disse store, frislte levkøier med de livsglade farver og den stærke, tydelige duft.

Den store forskjel mellem dem var, at han saa alt som et menneske og nød tingen i og for sig, mens hun bestandig saa paa alt for at kunne gjøre noget ud af det, bestandig skulde „skygge med den hule haand til vinding for perspektivet", bestandig se et motiv i alt og bestandig ha trangen til at gjøre kunst af det. Og naar hun saa sammenligned Halfdan med de kunstnere hun kjendte; ikke en af dem var lillefingeren af ham som menneske. Og saa forskjellig som deres maade at arbeide paa var. Det var saa faa af kunstnerne, som hun syntes egentlig arb eid ed; af og til slængte de et kunstværk fra sig, mens Halfdan arbeided dagen lang, flittig, brun og stærk, dyrkende jorden i sit ansigts sved.

Hun sprang op, nedover trapperne og bortGAMMEL ARV.

87-

til drivhuset, hvor Halfdan forsigtig støtted nogen planter op.

..Halfdan!" raabte hun imod ham, „ved du det, at du er sødere end alle andre mænd paa jorden, og at jeg ikke vilde du skulde være digter dit eller maler dat for aldrig det!"

Han smilte. „Saa umotiveret du kommer med alting."

„Nei, det er slet ikke umotiveret, for jeg har siddet en lang stund paa trappen og tænkt paa dig."

,.Og saa kommet til dette for mig saa glædelige resultat ? Noksaa rart forresten, at du kommer med dette nu netop, for jeg er nylig kommet til det, at uagtet jeg ofte har ønsket alt dette kunstneriske tilsnittet dit borte, saa er det nok alligevel det, som gjør dig saa tiltrækkende for mig."

„Aa langtifra da. Sæt dig nu ikke det i hodet, netop som jeg skal begynde at „uddanne mig videre" i stik modsat retning."

„Tør jeg saa spørge, hvad det vil si at være stik modsat slig som du er nu?"

„.To, jeg har nok et forbillede. Husker du <len gartnerkonen i haven ligeoverfor hos onkel Henrik?"

„Hun med det gulgrønne, krusede haaret?"

„„Ta netop. Men det mest betegnende vedGAMMEL ARV. 90-

hende var, at hun altid havde et hvidt lommetørklæde knyttet i en trekant over hodet."

Han lo. „Ja, hende blir du sikkert hg!"

„Jo vent bare, jeg har nok lidt talent i den retning ogsaa, og jeg skal nok faa til at holde i en bordkniv paa samme maaden som hun, naar hun gik og skar af blomster; saan langt ned paa bladet, du ved, og med en bred tommelfinger tvers over. Og end de buketterne, hun laved! Med blomsterne tæt, tæt pint inc! til hverandre og ikke et grønt blad. Slig skal jeg bli."

„Ja, jeg synes jeg tænker mig det."

„Ja, du ved, der er to naturer i mig, en kunstnerisk og en snusfornuftig, og den sidste skal vinde."

Han smilte som til et barn, mens hun fortsatte : „Og i den anledning har jeg tænkt at fore-slaa en liden omkalfatring i haven din. Til næste aar er du saa god at plante al kaalen og all& gulerødderne lige udenfor trappen, mens du tar de høistammede roserne, som du har været saa galant at sætte udenfor mine vinduer, og „kaster pokker i vold ned i en krog", som du sa om kaalen."

„Ja da, det skal vi gjøre."

„Huf nei, vær alvorlig nu! Jeg skal si digr at gulerødder er mit specielle sværmeri. Kan du tænke dig noget saa struttende sundt, saa vel-GAMMEL ARV. 89-

gjørende usammensat og husligt og nøkternt som en rigtig stor og frodig og brandgul gulerod?"

Han gik forstemt ved siden af hende. Endelig sa han: „Underlig, at du ikke har en bitte liden fornemmelse af, at du igrunden fornærmer mig med alt dette."

Hun saa saa forfærdet-uskyldig paa ham, at han blev ærgerlig.

„Forstaar du virkelig ikke, at det ikke kan være saa behageligt for mig bestandig at sammenstilles med kaal og gulerødder, mens du uden spor af sky placerer dig selv i en høiere sfære sammen med høistammede roser?"

Hun blev blodrød og kunde ikke svare et ord. Han vilde til at si noget mere, men da sa hun ligesom afværgende: „Nei Halfdan, vær ikke sint paa mig! det kan jeg mindst af alt holde ud. Og jeg skjønner nu, at jeg har været frygtelig taktløs. Men ligesaa sikkert som jeg ved, at Gud deroppe i himmelen er gladere i dig end i mig, ligesaa sikkert ved jeg, at jeg ikke har ment at sætte mig selv høiere end dig, men bare at fremhæve vor store forskjellighed."

„Ja, den er haabløs," slåp det næsten fortvilet ud af ham.

„Aa nei, Halfdan, sig ikke det, da! Skjønner du ikke, at jeg kjæmper saa forfærdelig mod det90

i min natur, som vil skille mig fra dig? Jeg kan jo ikke for, at jeg har denne natur; men jeg tror snart, jeg begynder at hade den!" og hun stamped med foden. Fortsatte saa lidt spagere: „Men saa rart som det er, at netop dette hos mig, som ikke passer her hos dig, netop det eidet, som alle andre er mest glad i. Og" — det kom lidt trodsig — „naar det kommer til stykket, saa er det vel det hos mig, som har mest værd alligevel. Men hvad er det da for en blodig skjæbnens ironi, at netop dette skal skille mig fra dig?"

Han saa bedrøvet paa hende, og da han fik se, hvor liden og skjæl vende hun gik ved siden af ham — hun frøs bestandig legemlig, naar noget smerted hende rigtig — var al krænkelse glemt, og han tænkte bare paa hende.

End om hun skulde komme til at fryse sig gjennem livet ved siden af ham ? Nei, han maatte nok alligevel lægge al sin kraft paa at elske det hos hende, som var hende selv.

„Astrid, kjære Astrid," hvisked lian ned til hende, „du ved da, at det er dig selv, akkurat slig som du er, som jeg elsker?"

Ak, hvad kunde det nytte, at han sa det? hun vidste jo, at det ikke var saa.

De gik alvorlige ind. Aftensbordet stod dækket, og de satte sig stille ned og begyndteGAMMEL ARV.

91-

at spise. Halfdan smurte sig det ene smørbrød efter det andet, mens Astrid sad og rørte i the-koppen og grunded paa ægteskabets gaade. Kjærlighed var den vigtigste faktor, sa de. Javel, men nok var det ikke. Sandelig om hun var saa vis paa, at ikke noget andet var endda vigtigere. Aandsslægtskab maatte der være. Noget sludder formodentlig, at ikke søskende, eller ialfald søskendebørn, fortrinsvis burde gifte sig med hverandre! Mennesker fra to forskjellige kloder kunde jo aldrig bli lykkelige sammen, selv om de elsked, saa det knaged i væggene!

Hun saa bort paa ham, mens han sad der og spiste med slig gutteagtig god appetit og rakte hende sin köf> for at faa mere the.

„Skal du alt ha mere?" sa hun uvilkaarlig. Hun havde ikke begyndt paa sin endnu.

Og hun grunded videre; tænkte paa, hvilke forskjellige hjem de kom fra. Hans slægt saa gammel og konservativ, hvor alt gik i regelmæssige, snorlige baner — endelig ingen slingring udenfor de optrukne spor, hold dig fremforalt til privatlivet.

Og saa hendes, ung og gjærende, med alleslags moderne tendenser, den ene efter den anden kastende sig ud i livet med freidigt mod.

Aa, det var saa forskjelligt altsammen! Og hun begyndte en sammenligning mellem HalfdanGAMMEL ARV.
94-

og en af brødrene; bun tog den, hun likte bedst, og blev stormende glad, da hun opdaged, at sammenligningen alligevel alt i alt faldt ud til bedste for Halfdan. Nu smurte han sig sandelig nok et smørbrød.

Aa, han var en prægtig, kjernesund gut! Og hun kasted servietten og var i et nu borte hos ham.

„Se saa, nu er det overstaat altsammen for denne gang!"

Han saa forbauset op, for han kunde aldrig vænne sig til alt dette pludselige hos hende.

„Hvad for noget er overstaat?"

Var det muligt, at han alt havde glemt det altsammen? druknet det totalt i seks stykker smørbrød og to kopper the?

„Aa, alt filleriet vel!" svarte hun; nu gad hun ikke længer gruble over noget mere. „Og nu er vi igjen Adam og Eva i paradis."

Han drog lidt paa smilet og begyndte at lægge servietten sammen.

„.Ta, det holder jeg med dig i," sa hun leende, „for havde du ikke været mæt nu, saa tror jeg, vi havde maattet begynde at søge et eller andet slags legat for skrubsultne mænd!"

Og saa fik hun ham med ud paa trappen, hvor hun gav sig til at arrangere et lidet dessertbord med vin og kager. Det var ogsaa en afGAMMEL A HV.

93

Halfdans hyggelige egenskaber og som viste hans ufordærvede natur, at han var saa glad i kager.

„Saa, nu skal vi holde fest du og jeg," sa hun og skjænked i glassene.

„Se Halfdan, hvor det perler rødt! Skaal gamle kamerat! Nu drikker vi vor kjærlighed til og gir alt andet i verden en god dag!"

Han stødte sit glas mod hendes og saa paa hende med sit hlaa, rene blik.Aftenerne begyndte at bli lange og mørke, saa Halfdan kunde ikke holde paa at arbeide saa meget ude, en forandring, som Astrid glæded sig i. Selv havde hun jo ikke stort andet at bestille end at gaa og vente paa, at Halfdan skulde bli færdig med dagens arbeide. Saa v^r det en dag, hun havde følt sig mere end almindelig alene; hun havde nok opsøgt Halfdan flere gange, men han havde været saa rent optat med nogen frøsorteringer, som skulde sendes til en udstilling, at det havde næsten ikke været et svar at faa af ham, endda hun syntes, hun havde været saa kvik og morsom, at han virkelig burde paaskjønnet hende. Hun havde f. eks. en gang spurgt ham, om der ikke i Dantes „Helvede", som han læste saa meget i om dagen, stod noget om, hvad slags straf de mænd fik, som her i livet havde været saa optat af at sortere frø, at deres hustruer var forsmægtet i ensomhedens og længselens kvaler! Men selv denne vittighed, som hun selv fandt meget vellykket, var prellet

fuldstændig af mod lians arbeidspantser. Naar Halfdan var optat af noget, saa var han det tilgagns. Sorterte han frø, saa sorterte han frø, og .dermed basta.

Astrid gik slukøret ind i stuen igjen. Hvor længselen hjem kunde ta hende slige dage, rive og slide i hende med voldsomme ryk! Men nei, hun vilde ikke gi sig over; snart blev jo Halfdan færdig med sit arbeide for idag, og saa kom han ind til hende og var sød og hyggelig og deilig, slig som bare han kunde være det. Og saa tændte hun op og gjorde det rigtig lyst og festligt, til han skulde komme.

„Naa, du er flot med lamper, Astrid," sa han, da han endelig kom ind.

„Aa ja, men lad mig faa lov," bad hun,, „jeg skal heller spare det ind paa noget andet, for du ved, jeg elsker saa alt, som smager af festlighed."

Han smilte. Selv tænkte han aldrig paa sligt. Hun sprang ud i kjøkkenet for at give pigen en besked om aftensmaden. Da hun kom ind igjen, havde han tændt piben og tat en bog. Hun saa efter, hvad det var for en.

„Nei, men Halfdan, hvor længe skal du læse i den der Dantes komedie? J alverden, at du kan kose dig saa med alt dette lielvedesstellet^ som han fraadser saa i at beskrive!"

„Du ved da vel, at det er noget af det første, som er skrevet?" spurgte han.

„Aa ja, ja da; men jeg blir saa evindelig lei af at se paa, at du aldrig blir færdig med at læse i den!"

Ærgerlig gik hun bortover gulvet.

Der laa en dansk studie over Dante ogsaa med et billede af ham udenpaa. Isch, saa fæl han saa ud, med en sur, jeipete mund. Ja, naturligvis, slig maatte den se ud, som tilbragte sit liv med at skildre helvede! Borte paa hendes eget skrivebord laa en digtsamling, illustreret af en af malerne. Hun bladed i den. Sligt kunde da almindelige dødelige mennesker forstaa: stemningsfulde digte, som talte nutidsmenneskets sprog, og hvor blaa blomster smøg sig indimellem allesteder, eller hvor en bjerk stod og strødde gule blade udover et trist digt. Men det forstaar sig, den var ikke hundre tusen aar gammel denne bogen, og saa gammelt og fastslaat maatte alt det være, som Halfdan skulde ha nogen respekt for!

Hun satte sig til at læse i den og traf paa et digt, som var — naa ja, det var for nutidsmenneskeagtigt. Aa ja, naturligvis var dette noget juks mod Dantes sublime vers, og naturligvis havde Halfdan ret i dette, som i alt andet.

Ærgerlig slængte liun bogen væk. Huf, hvad skulde hun finde paa? Nu havde hun tænkt, at de skulde havt det saa

hyggeligt, naar Halfdan kom ind, og saa satte han sig til med denne evige, udødelige Dante!

Naar herrer var i sligt humør som hun nu, saa gik de op og ned paa gulvet med knirkende støvler og handte, og saa raat og simpelt, som hun syntes dette v ell*} Sclcl kunde hun ikke nægte, at det nu vilde virke forløsende baade at knirke og si pokker. Men hun fik vel se at kjøle sin ærgrelse paa en mere kvindelig maade. Der laa ot rædsomt kjedeligt broderi; hun kunde da sy og slide af traaden en stund! Hun satte sig i en stol, saa det knaged i den, og begyndte at .sy.

Nei, det gik ikke dette; hun maatte begynde at ta sig noget ordentligt til. Mening i at gaa slig og bare inddele sin tid i mere og mindre forelskede stunder, ikke at ha andet at gjøre, end med hjertebanken at vente den elskedes gaaen og kommen! Og hun, som havde noget virkeligt at ta sig til ogsaa, et kunstnerkald. Rigtignok havde hun villet ofre det for deres kjærligheds skyld. Men nei, det var vist bare noget overspændt tøv, det; og desuden, mændene ofred aldrig sligt for kvinderne, de.

„Du Halfdan!" det kom saa hvast og braat at han vak op.

„Imorgen begynder jeg at male igjen for ramme alvor."

„Ja ja," sa han stilfærdig, „gjør det du."

Mærkelig til mand! Maade med fromhed ogsaa! Nu havde hun heller set, at han var blit sint, for ikvæld havde hun været ækkel; men det var sandt, hun havde jo bare tænkt det meste.

Halfdan havde neppe mærket, i hvilket oprør hendes sind havde været, men havde i plastisk ro vedblit at følge Dante og Virgil paa deres udødelige vandring i helvede.Men Astrid begyndte virkelig at male igjen; hun tog fat med hele sin energi og arbeided flittig som en myre hele vinteren udover.

„Jeg forsikrer dig," sa hun en dag til Halfdan, „at jeg føler det som en ren lettelse at være kommet ud af bjerget fra Venus igjen!"

Han saa spørgende paa hende.

„Jo, ser du, det er frygtelig anstrengende at gaa slig og være bare forelsket. Og desuden — det er kjedeligt ogsaa i længden; vi maa ha noget ordentligt at ta os til ved siden af, vi ogsaa. Naar det kommer til stykket, saa findes der vel lidt personlighed, eller hvad jeg skal kalde det, hos os ogsaa, og ikke bare et elskende hjerte."

Halfdan var aldrig af mange ord; men idag var det rent galt; han bare sad og saa paa. hende.

„Nei!" raabte hun utaalmodig, „idag virker du aldeles som en døvstum mand!"

„Jeg sad og tænkte paa noget, ser du."

„Ja, det vil jeg da haabe, at du gjorde,

for ellers ved jeg sandelig ikke, hvad du havde tat dig til i al denne tid, som jeg har ladet min livsvisdom flyde i overflødige ord fra mine læber!"

„Du Astrid?" Det kom saa blødt og i en saa helt anden tone end hendes spøgende, at hun blev opmærksom.

„Har du aldrig ønsket dig et barn?"

„.To, før saa, men ikke nu, siden jeg begyndte at male igjen."

„Nei, der kan du se," sa han bedrøvet, „kunstneren i dig vil dræbe moderfølelsen ogsaa, ligesom den holder paa at dræbe kjærligheden til din mand." „

Hun saa forbauset paa ham.

„Tror du ikke, jeg holder mere af dig?"

„Nei, er det ikke det, du har siddet her og forklaret mig saa glad, da?"

„Aa nei, Halfdan, den dag jeg opdager, at jeg ikke længer holder af dig, da er jeg nok ikke glad du. Jeg mener bare, at jeg nu holder af dig paa en lykkeligere og sundere maade, nu, naar jeg ikke grubler saa meget over vor kjærlighed, og er optat af mit arbeide ved siden af."

Han svarte ingen ting, saa hun blev ved: „Men slig er I mænd; selv vil I være optat med alt muligt andet og bare skjænke os smulerne, mens vi — alt skal vi gi."

Han svarte fremdeles ikke.

„Og hvad det angaar, at kunstneren i mig skulde dræbe moderfølelsen, saa siger jeg bare: vent til jeg blir mor; blir jeg ikke for meget mor, saa blir jeg det vist ikke for lidet. Men just fordi jeg føler og ved, at moderfølelsen vil fylde mig saa helt, er det, at jeg tror, jeg helst vilde slippe, siden jeg nu engang har faat denne kunstnertrangen."

Men Halfdan hørte ikke, hvad hun sa; han sad bare og tænkte paa, hvor sød hun vilde bli som mor.

„Aa Halfdan, hvorfor tror du, at kvinder faar baade den ene og den anden slags begavelse? Hvis det er synd bare at ønske at vi kunde faa leve for denne begavelse. Faar vi den virkelig bare for at vi skal lære at ofre og ofre alt vi har af personligt liv og eie?"

Hun satte sig mismodig bort i sofaen; men Halfdan satte sig bort til hende og begyndte at hviske om, hvor forfærdelig morsomt det skulde bli, om de fik en liden gut.

„Ja, det skulde vel endelig være en gut?" sa hun med en liden antydning til et smil.

„Aa ja — nei, det kunde naturligvis være det samme. Jeg tog nok gjerne en liden Astrid ogsaa," sa han ømt.

„Aa nei, kjære Halfdan, jeg tror nok, du

faar nok med den ene Astriden." Og liun la hodet hort paa skuldren hans, mens et par store taarer drypped ned paa hans haand.

Men Halfdan ønsked saa inderlig, at de maatte faa barn. Yar der nogen, som trængte et^ sligt bindeled, saa maatte det være de to, som var ,.født paa hver sin klode", som Astrid bestandig gik og sa. —

Udover vaaren saa det ogsaa ud til, at dette ønske skulde gaa i opfyldelse, Astrid blev stille og fortænkt, og naar Halfdan kom ind, fandt han hende somoftest siddende i sofaen, indtullet i et schawl; og ofte saa han, hun havde grædt.

„Er du virkelig bare bedrøvet for det ?" spurgte han; selv kunde han næsten ikke styre sin glæde.

„Nei da," svarte hun, „jeg er glad for det ogsaa, men mit sind er blit saa underlig vekt, jeg taaler ikke at nogen peger paa mig, før jeg begynder at graate. Og saa er det denne underlige fornemmelsen, som kommer over mig."

„Hvilken fornemmelse?"

„At det ligesom er slut."

„Slut? paa hvad?"

„Paa mig selv. Jeg føler, at det som nu kommer, vil gribe mig saa mægtig, at der ligesom ikke kan bli rum til mere."

,.Men naar det nu er en glæde, hvorfor saa ikke la den faa lov at fylde dig helt?"

„Ja, nu staar vi ved dette igjen, som du altid tror kan ignoreres: kunstnerinden i mig. Hun er der virkelig, ser du. Hun er mig i kjødet baaret og kræver liøilydt plads for sig, trods kjærlighed og giftermaal og altsammen."

Halfdan saa misfornøiet ud.

Han syntes ikke det burde være tale om noget andet nu end om barnet. Og det blev der snart ikke heller. Lidt efter lidt fyldtes Astrid med bare moderfølelser, og Halfdan saa til sin store glæde, at der fandtes ikke den ting, hun interesserte sig mere levende for end for — barne-tøi, og han havde en dag fra sideværelset været vidne til en høirøstet disput inde i stuen mellem Astrid og en af hendes gifte veninder om, hvorvidt barn burde vugges eller ei, og om de skulde reves eller ikke reves! Halfdan kunde ikke nægte for, at han likte bedre denne disput, end naar hun disputerte med sine maler-venner om realisme, impressionisme og symbolisme, og naar de allesammen snakked slig kunstner-jargon, at det var umuligt for almindelige mennesker at skjønne et ord.Og sommeren kom med farver, duft og varme.

Astrid saa og følte det alt intensere, end hun nogen gang havde set og følt det. Alt gik ligesom saa lige paa hende, virked saa dobbelt stærkt. Det farverige og varme føltes dobbelt farverigt og varmt, men det som var koldt og farveløst, virked ogsaa saa ubeskrivelig koldt og farveløst. Kjærlige og milde ord faldt i den varmeste, mest modtagelige jordbund, mens den mindste ukjærlighed eller kulde gik som iskolde pust gjennem hende. Halfdan kunde bli rent forfærdet over, hvor lidet der skulde til for at saare og bedrøve hende. Stærk og frisk som han bestandig var, havde han ogsaa vanskeligt for at sætte sig ind i en slig svaghedstilstand, og han havde slet ikke noget lag til at omgaaes det, som var sygt og vekt, uagtet han nu mere end nogensinde havde trang til at gjøre det godt for hende. Han foreslog hende derfor, at hun skulde reise hjem i besøg et par maaneder.

„Har vi raad til at være fra hverandre saa længe nu da!", spurgte hun.

Men da svarte han med sin stærke, freidige stemme: „Aa men Astrid, vi har jo hele livet for os! Og her er saa stille, her hos mig; reis hjem og le og prat og mor dig sammen med alle disse muntre søskende dine i sommer. Du træn-, ger lidt adspredelse nu."

Og saa reiste hun, men syntes igrunden det var galt, for hun vidste, de kom til at gaa der og længes begge to.

Men hjemme — ja, hvor det var deiligt at være der igjen.

Der sad de rundt det store spisebord, akkurat i samme orden som før allesammen. Mor ved den ene bordenden, saa liden, at hun næsten blev borte bag den store suppebollen, mens far, skulderbred og høi, sad ved den anden, liøilydt holdende sine politiske eller æsthetiske foredrag! Og saa alle disse voksne børn af gammel vane tiende ærbødig stille, mens far talte, uagtet de forlængst havde sine egne meninger og anskuelser om alle mulige ting. Men naar saa far til tak for mad havde klappet mor nedover haaret, som var strøget glinsende glat nedover ørene, og hun havde nikket igjen med sit lyseblaa forglemmigei-blik, saa gik han ind og tog sig en grundig middagshvil i selskab med Walter Scotts „Ivanhoe"

eller Asbjørnsens huldreeventyr; disse to var hans yndlingsbøger og laa bestandig med slidte permer paa den høie, udskaarne træstol foran hans seng. Og naar han saa var gaat, følte de unge sig først fri og ubundne; thi uagtet al hans ømme kjærlighed til dem alle, saa var der altid noget myndigt i hans væsen, som la tvang over dem. Og saa var det det, at han aldrig forstod deres moro.

Kunde han imellem spørge, hvad de lo af, og de saa fortalte det, saa blev han altid skuffet:

Yar det noget at le af?

Is ei, da var der anderledes point i hans ungdoms moro!

Men naar de saa var alene, og bare mor gik der og stulled iblandt dem, du store min, hvor de kunde more sig

sammen! Paa en egen smittende maade, som bare de havde sig imellem.

Astrid syntes aldrig hun i nogen familie havde set søskende more sig sammen slig. Og saa godt som hun kjendte denne maaden igjen, saan en liden udkastet bemærkning fra en af dem, som pludselig kunde fænge og lynsnart blev forstaat af dem alle! De havde jo de utallige barndomsminder sammen, denne uudtømmelige skat var deres fælles eie, og saa det samme blod i sine aarer allesammen! Kart med blodslægtskabet alligevel, tænkte Astrid. Ingen kunde

være snillere og hensynsfuldere mod hende end Halfdan; men alligevel, det hos hende, som sammen med ham virked som en dissonance, det var her hjemme ligesom saa selvfølgeligt. „Naturligvis," sa de, og ingen blev forstemt og rar, selv om hun sa sine allerrareste ting. „Hvor godt vi kjender dig igjen," sa de fornøiet. Og saa tog de hende under armen og drog afsted med hende allesammen og var forfærdelig hyggelige og kameratslige, selv de af hendes søskende, som før havde været tilbøielige til at behandle hende lidt overlegent. Og foruden brødrene var der nogen farlig bédaarende fættere. Men jo mere hun samstemmed med brødrene og fætterne, kunde hun formelig bli jaloux paa Halfdans vegne; og fik hun saa imellem se dem urimelige og hensynsløse, saa triumferte hun, mens hun glad tænkte: slig kunde Halfdan aldrig været! Og saa var det nu dette nye, som gjorde, at hun syntes, hun tilhørte Halfdan saa helt alligevel. Det, som nu bandt dem sammen, var alligevel stærkere end blodsslægtsskabet.

Hun kunde jo heller ikke saa fri og frank som før blande sig i denne store, lystige ungdomsflokken, som var hjemme i sommer. Snart skulde de paa en tur, som var for besværlig for hende, og snart skulde de danse og springe over stok og sten, og saa maatte hun bare smyge bort.

Som en dag der kom en liremand ind paa gaarden og begyndte at spille en lystig galop. Straks begyndte de alle at danse ude paa den store flade gaardspladsen. En pludselig overgiven stemning greb dem alle, og Astrid blev rent revet med, for slig improviseret moro, det var netop noget for hende. Og da den lystigste af alle fætterne kom svingende mod hende for at faa hende med i dansen, var hun nær blit med. Men pludselig besinded hun sig, blev dryppende rød og rømte langt ned i haven. Fætteren stod forbløffet igjen; han havde øiensynlig glemt hele historien, eller ogsaa var han ligesaa naiv som den lille sekstenaarige tyske kusinen, som ogsaa var der i besøg, og som stadig gik og sa til sin søster: „Det er doeh en besynderlich figur Astrid har!11

Men nede i haven lød lirekassens toner og de andres jubel saa forfærdelig trist ned til hende. Det var ikke længer en lystig dans, den spilte, men gravsangen over hendes ungdom og al ungdommens moro! Aa, hvorfor blev hun ikke hjemme hos Halfdan i sommer; det havde været meget bedre! Hvad skulde hun blandt lystig ungdom mere? —

Men slige stemninger vared nu ikke længe, saa maatte hun smile af sig selv. Var det ikke noget mere, som maatte ofres, end en dans til

lirekassemusik, saa gik det vel! Men det var alligevel ligesom tryggest og bedst at gaa alene, og hun kunde gaa i timevis og drive udover jordene eller inde i "skogen. Der var det saa deiligt at sidde og lytte til alle naturens moderlige lyd. Før var det om elskov, de havde sunget allesammen derinde, nu var det de moderlige stemmer hun hørte. Hun saa, hvor lunt fuglene tætted sine reder, hørte insekternes koselige, huslige prat, saa blomster og planter skyde blad og knop. Ja, om det saa var den slanke, jomfruelige bjerk, saa havde hun set den staa der og strø sit frø gratiøst udover skog og dal. Alle var de med at gi liv. Og hun blev bløds om hjerte, modtagelig for indtryk som aldrig før, og derfor — aa, hun vilde holde alt ondt og uskjønt borte, mætte sin sjæl med alt, som var godt, som var fint og skjønt, lade det sænke sig dybt, dybt, saa det blev der og kom igjen i hendes barn. Og som hun tænkte og tænkte, var det som om alle andre følelser lidt efter lidt gled tilside og gav plads for denne ene store og oprindelige følelse, moderfølelsen. Og kanske alle andre følelser og al urolig higen vilde komme til ro i

denne ene? Det var ialfald sikkert, at om alt andet blegned og gled bort paa jorden, den vilde bli der til dagenes ende.

Og sommeren gik, delt mellem glæden over110

at være hjemme blandt alle sine og længselen efter Halfdan; den tog hende stærkere for hver dag. Men nu var de langt ud i september, og Halfdan skulde snart komme op og hente hende hjem.

Og han kom og hilste paa dem alle med det samme trofaste, rene blik. Astrid tænkte, at slig maatte den bli i blikket, som bare gik og saa paa planter og blomster.

Men saa var det dette, at hun aldrig følte uligheden mellem dem større, end naar de var sammen i hendes hjem. Der gled altid et saadant hjælpeløst udtryk over ham, naar han sad der blandt dem og hørte deres lette, kvikke passiar. Da kom det lidt tungvindte i hans natur saa tydelig frem. Og naar han saa, hvor let Astrid faldt ind i alt dette, saa, hvor godt hun passed her, hvorledes alt i hendes væsen her fik en naturlig indfatning, følte han med et stik, hvorfor der saa let blev dissonancer i deres hjem. Men Astrid blev rent nervøs, saa pinligt syntes hun det var, at hun ikke kunde faa ham med her hjemme; han sad der jo som en vildfremmed mand, som pludselig var dumpet ned i en familie! Da gik det dog meget bedre hjemme hos hans forældre, for der var jo han hjemme, og liun var lettere og smidigere og kunde bedre tinde sig tilrette i fremmede forhold. Og uagtet hansGAMMEL ARV.

hjem var saa rent forskjelligt fra hendes, kunde hun trives saa prægtig der paa et kortere hesøg. Al denne ro og harmoni, al denne gamle solide livsvisdom, alt dette urokkelige og grundmurede kunde ikke andet end imponere hende. Og saa alt dette beherskede og hensynsfulde i deres væsen. Aldrig havde hun hørt, at nogen af dem havde sagt til hverandre, at de var glad i hverandre, aldrig set, at de havde kysset hverandre; det var bare et roligt haandtryk til goddag og farvel; men Astrid vidste, at de følte sig sammenbundne af en inderlig kjærlighed. Heller ikke havde hun nogen gang hørt dem skjændes eller disputere, mens de hjemme hos hende kunde ryge op i en liden varm disput for et godt ord og ikke levne hverandre ære for to skilling; men saa fem minutter efter leende forsikre hverandre, at de var de første mennesker under solen!

Forskjelligt var det altsammen, det var vist. Og var hun der længe paa besøg, kunde hun nok imellem faa en uskikkelig lyst til at vække lidt forfærdelse i disse stille harmoniske forhold, kaste ud en brandfakkel, som kunde faa alle disse rolige ansigter til at skifte udtryk, faa dem til forskrækket at steile. Men slige lyster beherske hun snart, og endte da med at misunde dem deres ro og harmoni. Det var bare det, at alt var saa uligt alt hjemme, hvor sorg og glæde112

ytred sig saa livfuldt, og hvor alle var eiendommelige paa sin vis, og hvor de slet ikke var saa tilfredse allesammen; men hvor tvertimod baade den ene og den anden vilde rumstere og greie op i hele verdensordningen.Men nu var de hjemme igjen, hjemme i Halfdans have, hvor endnu høstens pragtfulde blomster, store tunge asters og georginer stod og glimred med sine stærke farver til vederlag for duften, som de ikke eied. Og Astrid gik og saa paa det alt, begjærlig opfangende hvert glimt, som endnu minded om sommeren. Hun gik idetheletaget omkring som den, der skal sige farvel til alt; øinene var blanke af afskedstaarer, og hun følte det, som om hun saa alt for sidste gang. Hun grued for at sneen skulde komme og gjemme det, som endnu var igjen af sommeren. Men en dag langt ude i november kom den og la sig stille og hvid udover haven. Bare rognetrærne stod endnu med nogen enkelte pragtfulde blade mellem store, røde bærklaser og lokked fugleskarerne til sig. Der var tarvelige troster, som skravled høilydt og simpelt som folket, naar det er til fest; der var fornemme, silkeklædte siedensvanser med haaret høit opsat i rococostil, og der var dumme, deilige dompapper;

alle vikle de plukke af livets røde bær, før det blev for sent. Gid de fik et alle, alle, ønsked hun — før det blev for sent! Kanske skulde de dø snart allesammen. Og hun saa paa dem, mens taarerne drypped.

Hvor trist dette, at tankerne netop nu i denne tid vilde være saa tunge og trætte. Derfor var der vel saa mange triste mennesker paa jorden, fordi mødrene gik og graat og tænkte tunge tanker, før de blev født. Men saa galt som dette var! Og hun strakte hænderne ud mod fuglene og fik lyst til at be den deilige, silkeklædte siedensvans om lidt af dens festlige fryd; eller nei, hun vilde nøie sig med trostens simple, sunde glæde. Aldrig havde hun ønsket livsglæden slig som nu, da hun vidste hun skulde dele alt med sit barn, men aldrig havde den været vanskeligere at faa tag i end netop nu. Men hvorfor være saa tung om hjertet? Hvorfor kunde hun ikke bli kvit denne forestilling, at alt skulde være slut for hende? Det kom vel af, at hun aldrig havde set sin mor leve noget slags liv for sig selv; det havde fra første stund været den fuldstændigste opgaaen i børnene, i deres ønsker og forhaabninger, glæder og sorger. Aldrig havde hun set hende ha noget privatønske for sig selv, det skulde da være dette ene uskyldige, at hun ubemærket kunde faa listet sig bort ogGAMMEL ARV.

lurt sig til en liden søvn før aftens i de lange vinteraftener, naar den kom over hende denne „aftensvagheden til frua", som den gamle kokkepigen hjemme kaldte den, eller at føljetongen ikke netop skulde sluttet der, paa dette allermest spændende sted.

Og morens yndige, fine lille skikkelse steg saa tydelig frem for hende; hvor godt hun saa hende netop, naar hun sad og brætted en liden snip af avisen op og titted under for at stjæle denne lille draabe privatfornøielse efter dagens stræv og møie. Og Astrid kunde ikke tænke paa ordet „mor" uden at tænke paa sin egen mor; det var intet fællesnavn, men et egennavn: hendes egen fine, søde lille mor. Men det var jo ikke sagt, hun blev som moren. Hjemme sa de, hun ligned mere paa farens slægt; ogsaa i denne var der ømme mødre, men de kræved ligesom lidt mere plads for sig selv. Hun var sikker paa, at ingen af disse kunde nøie sig med at faa livets fornøielser udstykket i fire smaa sider føljetong hver dag og den personlige livsnydelse reduceret til en stjaalen lur før aftens!

Men nu var ventetiden omme, og Astrid sad helst inde i soveværelset foran den lille opredte vuggen. Hun havde tat frem alt, som den lille skulde bruge første gang, og atter116

og atter saa hun efter, at intet inangled af alle disse smaa rare, mystiske ting, som skidde til for at klæde et sligt lidet kryb af et menneskebarn. .To, det var der nok alt; men endnu mangled dog det vigtigste — aa den, som havde havt gutten sin hos sig, for det var ikke morsomt disse sidste dagene! Det kunde gaa an om dagen, men huttetu, naar natten begyndte at nærme sig! —

Men endelig kom den da denne lidelsernes nat, som i store omrids viste hende, hvad en mors liv er: forfærdelige lidelser, men ogsaa en navnløs fryd. Thi det var sikkert, aldrig havde hun forestillet sig lidelsen slig, men heller aldrig glæden bagefter saa stor og ophøiet. Var det virkelig sandt, at denne fine, deilige gutten var hendes? Hun var ikke det mindste forbauset over, at det var en gut; det havde hun hele tiden været aldeles vis paa. Hun var ogsaa aldeles vis paa, at han maatte ha Halfdans øine. Jo, ganske rigtig, han havde det samme blaa-blaa blik. Og Halfdans blik, det var jo af de ting, som havde sænket sig dybt, dybt i hendes sjæl; derfor kom det nu igjen i hendes barn. Det var jo det, hun havde ønsket.

Astrid lukked øinene i svimlende glæde.

„Ja, det er rigtigt, sov bare!" kommanderteGAMMEL ARV. 117-

madamen. Sove nu? nei tak, til det var hun altfor kisteglad.

Kanske hun kunde opdage flere ting, som var kommet igjen. Hun titted under dynen paa den lille.

Jo jo, der var æbleblomsten, som hun og Halfdan havde set saa paa ivaar og blit enige om havde den fineste,

skjæreste farve af alle blomster paa jorden! De smaa kinder, de var jo to æbleblomstblade, dunbløde, svagt mimende. —

Og Halfdan, han var saa kry af gutten, at Astrid paastod, han en vakker dag vilde revne af faderstolthed! -—

Astrid havde været oppe nogen uger nu og stelte selv med gutten'sent og tidlig. Det havde ikke kostet hende lidet stræv at lære at mestre disse smaa balstyrige benene, som bare vilde sparke alting af sig igjen. Men nu var da kunsten lært, og hun vilde ikke mere betro nogen anden at stelle med ham. Det gik forresten mærkelig smaat med at faa kræfterne igjen, og hun var i det hele saa forandret, at Halfdan rent studsed. Alt det kjække, livsfreidige ved hende var borte, mens hun gik aldeles op i en sygelig ømhed og omhu for barnet. Og han, som engang havde tænkt, at hun vilde komme til at ta sine moderpligter lidt let. Jo, det saa ud til det; maade118

paa at være mor ogsaa! Selv havde hun ogsaa midt i moderglæden den smertelige fornemmelse, som hun forud havde anet, at der blev ikke rum til noget mere end til at være mor — ungdommen var slut. Hun tænkte paa sine kunstnerdrømme og smilte vemodig som til et gammelt minde langt tilbage i tiden? Mor og kunstnerinde?

Nei, det gik nok ikke for slige naturer som hendes.

Men med hende og Halfdan gik det saa meget bedre nu. Alt det eiendommelige og personlige hos hende laa jo ligesom i dvale; spagfærdig og hverdagslig som hun nu var, skulde der ikke saa let opstaa nogen konflikter. En stund likte Halfdan hende frygtelig godt slig; det var ligesom blit saa -trygt og godt sammen med hende; men snart begyndte han at finde forvandlingen lidt unaturlig, og det var ikke frit for, at han savned den gamle Astrid lidt.

En dag i mai stod hun i vinduet og saa ud. Frugttrærne blomstred; alt hvad hun saa af verden herfra var bestrød med hvide blomster, og i skyerne var vaarlig flugt og vaarlige farver.

„Staar du og stjæler et lidet motiv i haven min nu?" sa Halfdan muntert; han kom netop ind, vaarbrun og frisk.

„Nei," svarte hun vemodig, „hvad skulde det ogsaa til at male blomster, naar vi har demGAMMEL ARV.

lyslevende for os ? Du frembringer virkelige blomster, du, det er meget bedre."

„Har du virkelig ikke engang lyst til at male mere?" spurgte han.

„Aa — jeg kunde vel ha lyst; men paa samme maade som jeg har lyst til at reise til Japan. Det forekommer mig saa rent umuligt."

Nei, han likte ikke dette heller. Det var nok alligevel morsommere den tiden, hun gik og kiged efter „motiver" allesteder. —

Lidt efter lidt begyndte hun dog at bli mere lig sig selv, og Halfdan saa med fryd, hvordan baade hun og gutten kom sig udover sommeren. Af og til kunde hun ogsaa finde paa at gjøre sine gamle skøierstreger; som en dag hun havde knyttet et hvidt lommetørklæde over hodet og stod og satte sammen en høist ukunstnerisk blomsterbuket, som hun neiende overrakte Halfdan.

„Jeg har nok ikke glemt, at jeg skal uddanne mig videre som gartnerkone!" lo hun.

„Ja, nu begynder jeg at kjende dig igjen," svarte han muntert.

Astrid begyndte virkelig ogsaa at tænke, at det kanske ikke var saa ganske slut med ungdommen alligevel, og det var jo saa morsomt at ha denne lille koselige ungen, som hver dag gjorde de mest forbausende og epokegjørende fremskridt. Hver formiddag tog han sig en drabelig lur, en120

egenskab, som unægtelig hørte til hans aller elskværdigste, for naar han var vaagen, var det ikke tale om stort

andet end at opvarte hans lille majestæt. Hun begyndte saa smaat at studere paa, om det ikke skulde gaa an at male lidt om formiddagen, naar han sov. —

Jovist blev det maling, jo! Aa nei, hun tik nok heller ta barnetøiet frem og se, om det var i orden til numer to!

„Naturligvis faar vi 14 levende barn!" sa hun med sit galgenhumor til Halfdan. —

Og de kom i række og rad, smaa viltre, fordringsfulde krabater, som tog al hendes tid og alle hendes kræfter. Det var ikke pust at faa. Bestandig var der noget, som skulde gjøres for dem eller til dem, og næsten bestandig var hun paa en eller anden maade daarlig for deres skyld. Og imidlertid gik Halfdan der saa frisk og stærk. Alt dette, som havde grebet saa egenmægtig ind i hendes liv, havde ikke gjort nogen forstyrrelse i hans. At være far, det var bare at gi smaa behagelige gjæsteroller; men at være mor, det var nok. at ha fast engagement døgnet rundt. Naa ja, det var jo ikke Halfdans skyld. Han kunde ikke for, at naturen var slig indrettet; og hun syntes selv, hun var frygtelig uskikkelig, naar hun imellem ikke kunde la være at ærgre sig lidt over, at han laa der og sov saa inderlig godt og uforstyrret, mens hun nat efter nat gik op og ned paa gulvet med et barn i armene og byssed og sang. Han trængte nok122

at sove han ogsaa, stakkar, saa flittig som han arbeided for dem alle.

Men nu var det mærkelige indtruffet, at den yngste var hlit tre aar; og der var da ikke flere end fem, saa hvis det var slut nu, saa kanske hun endnu kunde faa nogen ungdomsaar. Hun var nu 30 aar; men aarene bed ikke paa hendes udseende. Endnu saa hun lige ung og pigeagtig ud, forsikred de hende hjemme, naar hun imellem var der paa besøg med nogen af smaarollingerne sine. Og Astrid var ikke ufølsom for den slags komplimenter; hun begyndte at fiffe sig op igjen og bli ung og glad tilsinds igjen ogsaa. Hun vidste saa godt, det var ikke som træt, forkavet mor hun tog sig ud. Halfdan saa ogsaa forandringen og glæded sig ved den; hun var ligesom blit saa ny og frisk igjen.

„Hvoraf kommer det?" spurgte han en dag, hun stod saa spillende frisk ude mellem blomsterne.

„Kjære, jeg har jo ikke faat trække pusten før og ikke sovet stort før heller i alle disse aarene; men nu begynder jeg at tro, at ungdommen kommer paa nyt igjen."

Han saa beundrende paa hende.

„Men det værste er," fortsatte hun, „at med ungdommen begynder de gamle kunstnerdrømme at vaagne igjen, jeg har faat slig rasende lyst til1

at male igjen, og idag har hele verden bestaat af motiver!"

Han smilte, og dagen efter kom han trækkende fra hyen med alle slags malersager. Det formelig sprat i hende, da hun fik se det lækre lærredet, den nye paletten og alle farvetuberne.

„Halfdan, hvor du er snil! Vil du virkelig, at jeg skal male da? .Teg har bestandig trod, at du helst vilde, jeg ikke skulde befatte mig med det?"

„Aa, spørg mig bare ikke saa nøie ud om dette. Jeg ved bare, at jeg gjerne vil se dig glad."

„Halfdan, du er den snilleste paa jorden!" Og hun begyndte straks at rulle lærredet op.

„Alt det deilige, der kan males paa dette, du! Jeg faar samme lyst til at rablo udover det, som jeg hjemme havde, naar jeg saa en skibakke uden skispor, jeg maatte fare over den paa kryds og tvers."

„Ja ja, rabbel nu bare alt du aarker da; men snille dig, mai ikke altfor moderne, og kjære, lad os slippe symbolismen," bad han med liøi-tideligt alvor.

„Ja da, ja da," storlo hun, ,,jeg skal bare male hyrdedigte af Virgil, fabler af Lafontaine og saa kanske tilslut et

stort billede af Dantes helvede som sølvbryllupspresent til dig!"124

Og dermed dansed hun ned i haven med ham, hvor alle ungerne laa og roded i jorden i de mest „maleriske" stillinger. Du store min, her var jo ogsaa motiver i lassevis, og det kribled og krabled i hende af arbeidslyst, mens øinene straalte, og hun følte sig oplagt til at se „kunstnerisk" paa hele verden!Astrid havde arbeidet febrilsk hele sommeren, for hun vilde ikke forsømme nogen af sine moderlige eller huslige pligter, og skulde hun da faa tid til at male ved siden af, saa gjaldt det sandelig at benytte tiden godt. Men nu havde hun ogsaa faat istand flere smaating, som hendes venner forsikred var baade saa og saa begavet gjort. Og saa glad som hun var, naar noget var lykkedes for hende.

„Nu først begynder jeg at leve," sa hun til Halfdan en dag, „det nytter ikke at kvæle kunstneren i mig; han vil frem!"

„.Ta han vil nok det," svarte han. Stemmen var lidt vemodig, men hun mærked det ikke, op-4at som hun var af sin kunstnerglæde.

En eftermiddag stod han og saa paa hende, mens hun malte, saa, hvor behændig hun blanded farverne, og hvor let hun kasted penselstrøgene udover. Ja, nu var hun i sit element, her hørte hun hjemme' Aa, nu kom det nok, dette han i det første aar dunkelt havde frygtet: hun vilde126 GAMMEL A HV.

glide bort fra ham, forsvinde der, hvor hun havde hjemme, i kunstens land — — —

Han vendte sig for at gaa.

„Du," raabte hun efter ham, „aa se efter, at ingen af barna farer og blir vaade paa f ødelerne; jeg skulde endelig ha dette færdigt, før solen gaar ned. Det er solnedgangsstemning jeg maler, ser du."

Jo, det var nok solnedgangsstemning han var i ogsaa.

Han gik ned i haven og fandt dem alle i lystig lek.

„Du papa, lek lidt med os du!" raabte de imod ham. „Og kunde du ikke faa mama med ogsaa?"

„Nei, mama maler, hun."

„Isch, bestandig maler mama nu," sa en af dem.

„Is ja, bestandig," hærmed en liden en freidig efter.

Halfdan maatte le og begyndte saa en munter sidsten med dem rundt alle bærbuskene.

En stund efter kom Astrid ud til dem. Hun saa bleg og anstrengt ud og havde faat et mismodigt udtryk.

„Naa," spurgte Halfdan muntert, han havde lekt forstemtheden af sig, „blev du færdig før solen, den er jo oppe endnu?"GAMMEL ARV. 127-

...Ta, jeg blev færdig," svarte hun mut. „Du store verden, hvor meget fornuftigere at springe ude og leke i solskinnet, end at forsøge at male det. Hun sparked til en sten, saa den trilled langt nedover grusgangen.

„Har du faat en mismodsraptus nu?" spurgte Halfdan.

„Ja, det blir bare „dil" altsammen, som de siger malerne. Og mens jeg sidder inde og laver „kunst", saa.flyver vel alle barna mine ude og blir vaade paa fødderne! Det er jo saa afskyelig vaadt efter den regnskuren idag. Ind allesammen nu!" raabte hun med skarp kommandostemme.

Senere, da børnene havde lagt sig, sad Halfdan og Astrid i ivrig passiar inde i stuen. Hun havde et helt læs af strømjter foran sig, og stopped paa haarde livet.

„Kan du ikke skjønne det, Halfdan, at dersom det havde været dig, som havde villet mule, saa havde der ingen vanskeligheder været ?"

„Aa," svarte han tørt, „der havde nu for det første været den, at saa havde vi formodentlig ikke havt noget at leve af."

„Ja, det er sandt, det økonomiske havde jo været værre da formodentlig; skjønt — dersom disse malerne var som andre mennesker i pengesager og ikke ligesom havde privilegium paa at bruge alt, hvad de tjener, til sin egen private128

fornøielse, saa kanske ikke det behøved være saa ilde heller. Men jeg mente nu altsaa alle de andre sjælelige vanskeligheder og konflikter. En mor kan aldrig løsrive sig slig fra alt, at hun blir fri nok i sindet til at være kunstner helt ud. Jeg tror, jeg havde faat den solnedgangen til, dersom jeg bare havde kunnet la være at tænke paa de vaade fødderne og paa alle disse strømperne, som maa være stoppet til^ imorgen."

„Men er det da saa aldeles .nødvendigt at gjøre dette netop ikvæld, Astrid? I)u ser saa rasende træt ud, og for øieblikket tror jeg, det fornuftigste du kan gjøre, er at gaa og lægge dig."

„Nei," svarte hun trodsig, „de skal være færdige i kvæld."

„Men dette er jo pedanteri."

„Nei, det er energi, ven min! Imorgen skal de nemlig ha rene strømper allesammen, og jeg har gjort mig det høitidelige løfte, at den dag. jeg forsømmer nogen af mine moderlige pligter for malingens skyld, den dagen skal det bli slut."

„Slut med malingen?"

„Ja netop."

Han sad taus en stund, mens han uvilkaarlig fulgte hendes nervøse bevægelser med stoppe-naalen.GAMMEL ARV.

„Du Astrid, ved du, hvad jeg tror en kunstner vilde si til dette?"

„Nei."

„At du alligevel ikke havde den rette kunstnernatur, naar du kan sidde og ordne alt saa systematisk og akkurat. De vilde kalde dig en kunst-haandværker eller noget sligt."

„Ja, jeg tror gjerne det. En ægte kunstnernatur skal jo endelig være baade rotete og uordentlig og letsindig og drikfældig og alt som galt og uregelmæssigt er!"

Hun reiste sig, kasted fingerbøllet og saksen ned'i syskrinet, smækked laaget igjen og rysted traadenderne af kjolen.

„Se saa, nu er jeg færdig og lægger mig alligevel med bedre samvittighed, end om jeg med ægte kunstnerligegladhed havde ladet mine fem børns samtlige femti tær stikke ud af strømperne imorgen."

Hun samled strømperne sammen med febrilsk hast, mens han stod og saa bekymret paa hende.

Idet hun vilde gaa forbi ham og ind i soveværelset, opfanged hun hans bedrøvede blik.

„Stakkars Halfdan, det er hyggelig kone du har faat, grætten og sint som en tyrk!" Og saa slåp hun strømperne paa gulvet og kasted sig graatende om halsen paa ham.

Han strøg hende ømt over haaret.

„Du er bare saa forfærdelig overanstrengt, derfor ser du alt saa mørkt idag. Imorgen er du lige lys og glad igjen

og sidder og traller og synger og maler, ikke sandt? Du ved, du skifter stemninger fort som lynet."

Halfdan fik ret. Et par dage efter sad hun straalende fornøiet foran staffeliet og malte.

Eor det første havde nu en ugift gammel tante, som havde den mærkelige egenskab at interessere sig næsten ligesaa meget for hendes kunst som for hendes huslige arbeider, været der og tat et helt læs med den allerkj edeligste lapping og stopping fra hende, saa hun følte sig usigelig lettet. Og for det andet havde hun idag havt besøg af et par kunstnere, som havde set paa hendes billeder og fundet dem aldeles nydelige. Men en af dem havde raadet hende til at ta undervisning i akvarelmaling. Slige finer skjære stemninger og slige lyse, tendre farver fik man bedst frem med vandfarver. Astrid havde grebet dette med begjærlighed og ivrig raadført sig med Halfdan, om han trodde det gik an, at hun var borte et par timer hver formiddag. Jo, mente lian, det gik nok. De største af børnene var jo paa skolen, og de mindste skulde nok han og pigerne passe, nu naar de var blit saa selvhjulpne.

Hun blev dansende glad. Gik omkring og

gned sig i hænderne og sa kvikheder, mens hun gik og ordned op i malersagerne sine.

„Lugter det ikke godt af slige malergreier, du?" spurgte hun Halfdan, „af olje og terpentin og fernis og sligt."

„Nei, ved du hvad!" lo Halfdan, „hvad duften angaar, den virkelige og haandgribelige, saa tror jeg nok mine produkter kan maale sig med dine." Og han viste hende en deilig rose, han havde borte i vinduet.

Hun gik bort og saa paa den.

„.Ta Halfdan, det har du nok ret i. Det er en storartet harmoni i dit arbeide; og saa harmonisk som du selv er, ikke en dag dansende glad og en anden dag hængefærdig, slig som jeg."

„Men ikke kan nogen af os for, at vi er som vi er, tænker jeg," svarte han paa sin elskværdige maade.

„Nei, der sa du et visdomsord, Halfdan. Det er vel ingen anden raad end at klemme paa, liver paa vor maade."

Og hun klemte paa, det var synd at si andet. Og fremskridt gjorde hun ogsaa, saa der begyndte at staa ry af hende. Kameraterne skrød hende forfærdelig op, og godt likt var hun ogsaa, munter og kameratslig som hun færdedes blandt dem. Men noget slags kvældsmoro fik de hende aldrig med paa.

„Altid lige dydsiret?" spotted en. „En fuldendt tysk Hausfrau," mente en anden.

„Og hr. gemalen faar vi fremdeles ikke den ære at se?" snerted en tredie.

„Nei tak!" lo hun, „han er altfor god for sligt et kunstnerkomplot!" Og dermed trasked hun hjemover, ræd for at komme et minut senere end hun pleied.

Og hjemme gik det utrolig bra; men det var, som om hun bestandig gik og vented paa, at der maatte ske noget galt. Maade paa øm samvittighed ogsaa! Selv om det gik som det var smurt hjemme, skulde den absolut pine hende med at hviske, at disse daglige fravær de var ikke i sin orden.Men nu var vinteren gaat igjen, og saa fort under alt dette arbeide. At det var alt for meget for hende, saa Halfdan med bekymring, men hvad var dermed at gjøre? Den beslutning, at end ikke den strammeste husmor skulde kunne stikke sin næse der og si, at hun forsømte noget i sit hjem. den stod ikke til at rokke.

Men nu var ogsaa kurset slut, og nu skulde hun ta det fornuftig en stund, sa hun, la være at male nogen uger og se at faa fra sig saa meget søm og sligt, at hun kunde holde ordentlige sommerferier.

„Ja, jeg synes jeg ser dig holde ordentlige sommerferier," sa Halfdan med et haabløst suk. „Undres, hvordan du ser ud, naar du ferierer? Det syn har jeg ikke oplevet at se endnu."

„Aa jo da, jeg skal jo reise hjem i ferierne med børnene, ved du, og da skal jeg bare male."

„Bare male, ja!"

„Ja, jeg maa jo ha min akvarelserie færdig til høstudstillingen, kan du skjønne."134 GAMMEL A HV.

„Skal du udstille en hel serie?" spurgte han forfærdet. „Snille dig, kunde du ikke finde paa noget letvindtere ?"

„Nei, det er aarets tolv maaneder jeg holder paa med, ser du. Aa, det skal bli saa fint og stemningsfuldt ! Især glæder jeg mig til mai og januar, og jeg har en ypperlig idé baade til det sprættende, vaarlige i mai og til det knagende, knitrende, iskolde og blaahvide i januar!" Og øinene lyste paa hende, slig som de altid gjorde, naar hun talte om sine kunstneridéer.

„En idé?" spurgte Halfdan, „er det ikke naturen i mai og januar, du vil male da?"

„Nei da, du søde, klodsede gut! Det er en tanke, skjønner du, som ska-1 symbolisere natur-en."

„Iscli!" sa han uvilkaarlig.

Men Astrid var ikke i humør til at bli fornærmet, hun bare erted ham lidt med, at han vilde ha alt saa virkeligt og haandgribeligt.

Og saa la hun ivei med søm baade sent og tidligt. At staa tidligt op om morgenen havde aldrig været hendes liebhaberi; men ogsaa det tvang hun sig til, og kl. 6—7 om morgenen begyndte symaskinen at dure som en fos inde i spisestuen, mens store bunker af færdigsyet tøi laa opstablet omkring hende. Og saa prated hun muntert med børnene, som sprang ud og indGAMMEL ARV.

lios hende, mens hun indimellem, naar hun trængte at røre lidt paa sig. tog en liden rundlek med •dem i haven.

„Saa morsomt som det er, naar du sidder og syr," sa en af dem en dag.

„Kjære er det ikke morsommere at se paa mig male de pene billederne da?" svarte hun. Hun blev straks lidt ubehagelig berørt.

„Jo — hvis det var til os, du malte saa."

Ja, slig var barn! Alt fordred de til sig. Men kjære, det gik da ikke an det heller! Og hun dured ivei paa maskinen for at overdøve den ubehagelige, utidige samvittigheden, som igjen begyndte at pirke i hendes nerver. Aa, disse nerverne, som laa der aabne og udspændte bestandig, færdige til at vibrere af alle slags indtryk ! Den som havde en almindelig „robust mandssam vittighed'1!

Nu nærmed sommerferien sig stærkt, og Astrid syntes virkelig, hun havde faat gjort fra sig alt, hun vidste om af søm nu. Med velbehag saa hun paa frugterne af alt sit arbeide, og triumferende drog hun Halfdan ind for at vise ham alt. Lidt ros syntes hun bestandig, hun maatte ha. naar hun havde været rigtig flink, og det sa hun ogsaa til ham. at hun vilde ha.

„Ja, du er ikke saa lidet kry af hvor flink du er." erted han, „og dygtig forfængelig136

alle kunstnere," skyndte han sig at tilføie, da han saa, hvor alvorlig hun blev.

Det var ikke frit for, hun følte sig slagen, og saa kom hun til at tænke paa, hvor fri Halfdan var for alt sligt. Aldrig fortalte han noget om, hvad han selv gjorde, aldrig noget rosende, som andre havde sagt om ham, sligt som hun bestandig kom hæsblæsende af iver og triumf for at fortælle. Du store verden, hvor han stod over hende som menneske!

Hun blev lidt mismodig; træt var hun ogsaa til gagns. Det var bedst, hun tog sig en ordentlig tur nu. Paa veien ud kom hun forbi Halfdans arbeidsfrak. Den hang i soveværelset med foret ud. Bare filler hele foret! Alle lommerne naturligvis ogsaa?

Hun vrængte dem i sinne ud. Jo, ganske rigtig; hvad det nu skulde være til, at mandfolk havde 17 lommer i hvert

plag? Ingen i verden skulde faa overbevist hende om, at de var der, uden for at ærgre livet af mødre og hustruer T Og saa afskyelig meget ruskomsnusk, som der var indi slige herrefrakker, naar man begyndte at aabne dem. De var som gudebilledet af Thor: fulde af rotter og mus og alskens styghed!

Naa, det hjalp lidt paa humøret at finde paa en vits; men det var nu ikke med meget blide bevægelser, bun rev jakken og hatten af sig ogGAMMEL ARV.

137-

satte sig til at lappe med en mine, som de gamle martyrer kunde misundt hende. Og hun gav sig ikke, før der ikke fandtes et hul mere.

Saa, nu var det gjort dette ogsaa. Hun hængte frakken op paa væggen igjen; men denne gang skulde hun nok vogte sig for at fortælle Halfdan, hvad hun havde gjort.Astrid havde havt en deilig sommer hjemme og kom straalende fornøiet hjem til Halfdan igjen. Hun var ikke lidet glad over at kunne præsentere baade sig selv og børnene brune og friske som fjeldfolk, og — i kufferten havde hun alle maanederne færdige, undtagen februar og november, fortalte hun Halfdan allerede paa veien hjem fra jernbanestationen. Men han hørte meget aands-fraværende paa hende, mens hun udbredte sig over, hvor vanskeligt det var at finde paa noget, som kunde symbolisere disse to maaneder. Han syntes igrunden, det var knusende ligegyldigt alt om hendes billeder; det var hende selv og børnene, han havde længtet efter.

Men hjemme vented de tusen arbeider paa hende. Der var syltning, og der var alt muligt. Frisk som hun nu følte sig, kasted hun sig modig over det altsammen, hun trodde, hun havde faat dækket vel over nerverne nu, men — det lod til,GAMMEL ARV.

139-

de var der endnu og agted at spille hende et puds nu og da fremdeles.

Nu var det ikke længe igjen, til høstudstillingen skulde aabnes, og hun havde endnu ikke faat nogen idé, som kunde bruges, til de to manglende billeder.

„Baade februar og november er nogen frygtelig kjedelige og uoriginale maaneder," sa hun en dag til Halfdan. „Februar kopierer bare januar, og november hærmer efter oktober. Jeg kan ikke faa tag i noget betegnende ved dem."

„Aa, kjære, du kan da vel finde paa noget om dem," sa Halfdan lidt utaalmodig.

„Finde paa noget? Ja, det kan jeg nok; men jeg maa ha følt det, ser du, ellers blir det ikke kunst."

„Aa skidt — havde jeg nær sagt!"

Han kunde imellem bli saa lei alt dette kunstneriske snakket. Igrunden blev hun fornærmet, men hun forsøgte nu at svælge fornærmelsen i en lidt tvungen latter.

„Aa ja, det kommer vel med tiden! Jeg liar jo endnu nogen uger igjen. Imellem kommer idéerne pludselig, som disse omvendelserne, lægprædikanterne fortæller om: Et stik i albuen, og — voila, en omvendt synder!"

Halfdan lo.

„Ja. slig kommer vist november og februar140

GAMMEL A HV.

til dig ogsaa! Jeg synes alt, jeg ser dig, naar det kunstneriske „stik" kommer."

Hun nikked hemmelighedsfuldt.

„Jeg tror forresten, at ialfald „november" ikke er saa langt borte nu. Jeg saa en bleg, halvgammel kvinde igaar med noget vildt, trodsigt i udtrykket — jeg tror, hun kunde være november: halvgammel og blegnende, men i vild trods mod tilintetgjørelsen, slig, som naar novemberstormen synger gravsangen over sommeren--

Jo, jeg tror nok, det skulde bli bra, og jeg kunde vist faa fat i hende til model ogsaa, for jeg ved, hvor hun bor, og hun er fattig; men saa er det det, at dette billede havde passet bedst i olje-farver, og nu er de andre i vandfarver---."

Halfdan rusled saa sagte ud i haven, spytted i næven og tog fat i en spade. Han kunde sommmetider, naar hun var som værst kunstnerisk faa slig lyst til at være rigtig simpel menneskelig. —

Astrid havde nu faat sin idé baade til november og februar og arbeided med nervøs iver. Aldrig havde hun været saa optat med sin kunst som nu; før havde hun kunnet slippe den, naar hun tog fat paa andre arbeider, men nu var den i hendes tanke bestandig, dag og nat. Xoget med farver og stemninger arbeided uafladelig inde i hendes hode, mens hun mekaniskGAMMEL ARV.

udførte alle sine huslige pligter. Der var dage, hvor hun ligesom følte sig fremmed for alt, undtagen for sine billeder og farver; did drog en magnetisk snor hende bestandig. Men var hun saa kommet did, saa trak og trak det i alle de andre snorer, og blandt disse var der en stor, myndig en, samvittigheden, som ikke længer hvisked, men begyndte at tordne, at nu bar det galt ivei!

Med nattesøvnen blev det heller ikke .rart. Hun var saa træt hver kvæld, at hun syntes, hun maatte søvnet, om hun havde lagt sig paa slette gulvet; men aldrig før var hun kommet iseng, før det begyndte at dirre og krible saa underlig i hele legemet. Især var det ilde med hænderne; det pirked og prikked helt ud i fingerspidserne, og det rykked i fødderne, saa det var umuligt at ligge stille. Og saa denne underlige nervøse fornemmelsen, som hun havde hørt nogen andre i familien kjendte til ogsaa, at hun ligesom blev saa tyk. Hun syntes haandledene svulmed op, alle knoker blev til noget enormt, og hver gang, hun rørte paa hodet, knirked det

saa irriterende rart nede ved nakken--huf

nei, hun vilde aldrig stelle sig slig mere, at det blev saa meget arbeide i sidste liten. Men nu var jo snart hendes serie færdig, og saa — var

det bare at nyde triumfen, for hun vidste, den vilde gjøre lykke!

„Forfængelighed altsaa, forfængelighed" — det var igjen samvittigheden, som reiste sit myndige hode — „har du ret til at ødelægge din helbred bare for en forfængelig kunstnerglæde?

„Men kunst skaber da glæde for andre ogsaa," forsøgte hun at indvende.

„Ja, men der er nok af kunst alligevel, om du kvæler din lille. Vort lille land kan ikke brødføde tiendeparten af alle disse kunstnere. Slaa du dig tilro; du foruretter ikke en levende sjæl ved at dræbe kunstneren i dig."

„Slig havde du ikke talt, havde jeg været mand!"

Og samvittigheden hæved sin stærke røst til svar: „Nei — det lod jeg nok være, jeg bryr mig aldrig om at tale for døve øren!"

Nei, saa var det. Det var bare kvinderne, som laa slig paa knæ for samvittighedens røst, ængstelig skjælvende for hvert et lidet ryk.

„Havde jeg kun ikke snøret mine silkeærmer paa en søndag!" jamred den fromme dronning Dagmar, mens kong Waldemar freidig myrded i nord og syd for at „vinde hæder" !

Endelig kom søvnen og jog hende gjennem drømmenes urolige land, men ogsaa der var det altsammen — billederne i olje og i vandfarver,GAMMEL A HV.

børnene, middagsmaden, ja, ligetil mathematik-leksen, hun havde strævet med at forstaa for at hjælpe Eivind med lekserne — x2 y3 x x4 y2 -f-alt det stræv, som fandtes, og ikke -j- nogen verdens ting! —Midt op i alt dette reiste Halfdan ned til Kjøbenhavn for at overvære en landbrugsudstiUing. Han havde havt betænkeligheder ved at reise. Astrids blege kinder og eksalterte livlighed hued ham ikke, og forgjæves havde han tigget hende om at spare sig selv lidt.

„Du kan da vel ikke ha hjerte til at be mig opgi mine billeder nu. da jeg er saa nær maalet?" havde hun sagt.

„Nei, nei, bare mai. men lad være med alt det andet en stund."

„Nei, det nytter ikke. Gjør jeg ikke alt, hvad jeg skal — og mere til, havde jeg nær sagt — saa faar jeg ikke fred i sindet til at male."

Halfdan rysted paa hodet og undred paa, hvad ende dette vilde ta. Men reiste gjorde han da.

Saa var det en nat, hun laa som sædvanlig og slos med sin samvittighed. Dennegang vilde den faa hende til at tro, at hun havde forsømtGAMMEL ARV. 147-

børnene i denne tid; ikke legemlig, men aandelig. Med pinlig tydelighed saa bun for sig deres skuffede ansigter, da de en dag var kommet stormende ind til hende, mens hun sad og malte, og sikker paa hendes interesserthed havde villet fortælle hende en morsom begivenhed ude, mens hun alvorlig og afværgende havde sagt: „Nei nei, nu maa jeg ha ro en times tid." Slukøret havde de lusket ud igjen, og hun havde hørt Eivind si til Alfhild: „.Ta slig er det bestandig nu. Mama hører aldrig paa os mere." Dengang havde hun beroliget sig med, at slig kunde de snakke, bare fordi hun havde skjæmt dem saa forfærdelig ud med bestandig at. ta slig del i alt deres stel. Sandelig, hun kjendte mange gammeldags huslige mødre, som ikke tog halvten saa megen del som hun i sine børns arbeide og lek. Men alligevel, nu kom ordene igjen i nattens stilhed. I)e følte altsaa et savn? Hendes kjære, søde, smaa børn skulde savne noget, for at hun selv og vildfremmede mennesker skulde faa kunst-glæde? Og sæt nu, at det ikke var noget til kunst heller, bare „begavede forsøg", som vilde dø døden sammen med alt andet kunstskrammel her i landet?

Med en voldsom viljesanstrengelse fik hun arbeidet sig ud af denne tankegang og forsøgte at tænke paa sit sidste billede, som ikke var

rigtig færdigt. Der mangled ligesom noget for helt at symbolisere, hvad hun havde ment; kanske laa, det bare i skyernes farve? Eller mon ikke nogen slags store fugle i forgrunden kunde gi den rette stemning? Gid nu idéen vilde komme som „et stik i albuen"!

Hun vak pludselig op ved at Eivind satte i at hoste en fæl, uhyggelig hoste.

Aahaa! der kom „stikket"; men det kom ikke i albuen, og det kom ikke med nogen kunstnerisk idé. Det kom som isnende rædsel, og — det var i hjertet, det ståk.

Nervøs og forvaaget og indtil umulighed ængstelig, naar det gjaldt børnene, greb rædselen hende med voldsom magt. I et nu var hun inde i værelset ved siden af, hvor Eivind laa; men i de faa sekunder, som gik med for at komme derind, havde en hel hærskare af selvbebreidelser stormet ind paa hende. Og der laa han saa brændende hed, med feberblanke øine og kasted sig hid og did, mens et heftigt hosteanfald af og til rysted hans lille, fine legeme. Aa, hvordan var han blit saa syg, uden at hun kunde ane grunden? Havde hun alligevel forsømt børnene legemlig ogsaa i denne tid, som hun havde været saa optat af sin kunst? Halfdan sa jo rigtignok bestandig, at hun passed dem for godt, og at hun burde overlade dem lidt mere til sig selv,GAMMEL ARV.

for at de kunde bli mere selvhjulpne; men havde hun nu kanske halv ubevidst brugt denne grund som paaskud for selv at faa mere tid til at male? Tankerne jog i storm gjennem hendes hode, spurgte og svarte, mens

samvittigheden sad myndig til doms og absolut vilde ha hende i støvet,

Ud paa morgenen kom doktoren, som sa, at Eivind havde lungebetændelse og var dygtig daarlig. Astrid stod og hørte paa ham, mens hjertet snørte sig sammen af angst paa hende.

Du store Gud, om hun skulde miste ham, sin deilige, førstefødte gut, som hun havde næret og tat imod med saa mange festlige tanker! Derfor var han ogsaa af lidt finere, ligesom sartere stof end de andre, for der var ikke blit tid bare til at gaa og fylde sin sjæl med skjønhedsindtryk, mens hun gik og vented paa dem, stakkar! Hun havde ofte tænkt, at hun vidste flere familier, hvor der var en egen festivitas over den ældste — aa, men nu kom straffen over hende, straffen fordi hun havde vovet at forsøge at leve et liv for sig selv og sin kunst ved siden af alt det andet, fordi hun ikke havde nøiet sig med fire sider føljetong hver dag som mor! —

Der gik nogen døgn i navnløs skræk. Sygdommen havde de to sidste dage tat en farlig retning, saa hun havde telegraferet efter Halfdan,148

<>g imorgen kunde hun vente ham. Men nu led <let til natten igjen — disse rædsomme nætter! Hun havde ikke undt sig et minuts hvile; havde hun af og til blundet lidt, saa var det saavist ikke med hendes gode vilje. Aa, hvor hun forstod selvpinslernes vellyst! Var der ingen slags grusom stilling, hun kunde plage sig selv med for at bevæge Gud til at forbarme sig over hende? Staa paa ett ben hele natten? eller paa hode? Ja, munkenes selvpinsler forstod hun, men ikke, at de i nødens stund ofred kjerter og lys til jomfru Maria. Hvad kunde det hjælpe, at de ofred sligt, som de ikke selv brød sig om? Nei, skulde der ofres noget, saa maatte det ialfald være noget, som de elsked med sit inderste hjerteblod.

Hu, saa mørk slig en oktobernat kunde være!

Men nu var det stille inde i soveværelset. Eivind saa ud til at ha faat lidt ro. En egen sløv, døsig fornemmelse kom over hende. Natlampens grønlige skjær faldt hen over Eivinds seng; der faldt nogen underlige skygger ved siden af — — mekanisk, som af gammel vane, blev der et billede af det — men i det samme nu hun opdaged, at hun saa med kunstnerøine paa det, om det saa var bare et sekund og aldeles mekanisk, blev hun rasende paa sig selv.GAMMEL ARV. 149-

Hun for op, knuged sine hænder, bed dem tilblods, og det var en fryd at la samvittigheden mørbanke sig: hun havde, hun havde svigtet sit moderkald! Det nytted ikke, at en fornuftig stemme indi hende forsøgte at komme tilorde og forestille hende, at dette var feberfantasier, vanvid, hun havde jo passet dem med omhu baade dag og nat. Nu gjorde hun oprør mod den stemmen og tog parti med samvittigheden mod sig selv, vilde ikke høre noget forsvar. Aa, hvad skulde hun gjøre for at sone? Gaves der intet, hun kunde ofre for at redde sit barn ud af dødens klør?

Kjerter og lys? .To, det skulde nytte noget!

Haakon jarl, lian ofred sin søn til guderne, han, for at faa seir — — — store Gud, hvorfor faldt netop dette hende i tankerne, som var dgt modsatte af det, hun vilde, men som alligevel havde en uhyggelig idéforbindelse med hendes sjælekval?

Nei, hun vilde ikke ofre sit barn for at faa seir i sin kunst, men — hun vilde ofre kunsten for sit barn, for at redde ham!

Gud tog jo mod offere, og naar hun ofred det kjæreste af alt det, som var hendes eget personlige eie, aa, saa vilde han nok ta imod det. Men hvordan faa gjort det straks, nu, paa150

pletten ? Som et lyn slog den tanke ned i hende : Du skal ødelægge dine hilleder!

I samme øieblik var hun inde i stuen, hvor akvarellerne var ordnet i rad paa væggen med to aabne rum for november og februar, som endnu ikke var helt færdige.

Hun begyndte febrilsk at pille stifterne ud, løsned dem en for en, la dem i haug paa bordet, fandt ogsaa frem de to halvfærdige og la ovenpaa.

Hvad nu? Et øieblik gik det rundt for hende; det var, som om hun ikke husked, hvad hun skulde gjøre. Der for ogsaa noget gjennem hende om, at nu skulde de jo sendes ind til Blomqvist for at sættes i ramme til udstillingen ---. Men saa kom bevidstheden tilbage,

nu vidste hun, hvad hun skulde gjøre.

Hun greb en fyrstikæske, aabned ovnsdøren og begyndte rolig at brænde et for et, mens hun saa paa dem alle til afsked.

Der kom mai saa sprættende vaarfrisk og lys; der juli, saa varm og fuldmoden; der november, som sang gravsange — det grøssed i hende — og der hendes stolthed, januar, den, som havde lykkedes bedst for hende — knagende, knitrende, iskold og blaahvid!

Der gik et stik gjennem hende. Dette var jo ogsaa hendes barn — naa ja, saa gjordeGAMMEL ARV.

hun alligevel som Haakon jarl. hun ofred sit aandsbarn til Gud for at faa seir.

Nu var det gjort. Hun pusted langt ud.

Havde hun nu ikke vist, at mor var hun over alt, alt andet? Gaves der det paa jorden, hun ikke vilde ofre for at lægge, om bare et aar, en maaned, en uge til sit barns liv?

Hun havde ligget paa knæ foran ovnen. Nu folded hun uvilkaarlig hænderne og bad. Om hun ikke kunde bede om noget andet, bønnen for sit bara, den havde hun altid kunnet bede, og nu strømmed ordene.

Hun reiste sig stille med en deilig følelse af fred. Hvad der nu end maatte komme, hun havde da vist, at hun vilde ofre og sone.

Men inde i soveværelset laa Eivind og sov fremdeles. Hun saa paa ham, hørte paa ham. Pusten var regelmæssig og rolig, hans hænder var ikke feberhede mere. — — En vild glæde for gjennem hende. Men i samme øieblik, som angsten og spændingen var over, var det ogsaa forbi med hendes modstandskraft; hun sank døds-træt ned paa en seng, og aandelig og legemlig udmattet, som hun var, søvned hun tungt.Et par uger efter, tla Eivind var næsten frisk igjen og al ængstelse for ham overstaatr sad Halfdan og Astrid alene inde i stuen.

Han var kommet tilbage dagen efter den nat, hun brændte sine billeder og fundet Eivind helt uden fare, men Astrid saa saa elendig ud, at al hans ængstelse havde samlet sig om hende.

Maleriudstillingen skulde aabnes om et par dage; men hun havde ikke nævnt den. Han havde ogsaa lagt mærke til, at akvarellerne var borte, (»g at staffeliet og alle malersagerne var sporløst forsvundet. En ubestemt anelse sa ham, at her var foregaat noget, men han havde ikke havt mod til at spørge. Hun saa just ikke ud til at taale noget med sindsbevægelse i.

Hun sad i en lav gyngestol og gynged sagte. I)er var noget underlig slapt og ligesom færdigt over hende.

Halfdan syntes alligevel, han maatte se at faa greie paa dette og begyndte:GAMMEL ARV.

„Hvordan gik det, du fik vel ikke dine billeder færdige, før Eivind blev syg?"

„Nei, der mangled lidt."

„Men saa vil du vel udstille dem til vaaren?"

„Nei, jeg vil aldrig male mere."

Han hørte paa stemmen, at hun mente det og gik hort til hende.

„Men hvorfor ikke, kjære Astrid?"

Og saa fortalte hun ham alt. Han kunde næsten ikke vente, til hun blev færdig medi at sige:

„Men du skjønner da vel, at du var svg, sansesløs den natten?"

„.Ta, det skjønner jeg godt, men slig svg og slig sansesløs blir vi stakkars mødre saa ofte."

„Du var aldeles overanstrengt, det er sagen. Du havde jo saa rundelig nok af arbeide foruden at male."

„Aa ja; men det ligger ikke saa meget i det, at det var et arbeide mere, som i det, at det var noget for mig personlig. Det gav mig ligesom aldrig fred. Det blev en evig kamp med min samvittighed, som vilde piske mig til at tro, at et personligt, selvstændigt liv kan og skal en mor ikke leve. Og saa, pint og udmattet af kampen faar vi ikke fred, før vi ofrer og brænder det hele."

Halfdan sad stille og tænkte en lang stund, saa sa han:

„Det er vel noget i det alligevel da, at kvindens opgave bare er at være hustru og mor."

Hun gjorde en utaalmodig bevægelse.

„Ja, for her var jo intet andet iveien end dine egne tanker og forestillinger. Jeg har jo netop opmuntret dig?"

„Ja" — hun smilte — „du kjender fablen om ham. som hjalp med munden, men pegte med fingeren?"

„Anvendelsen af den her skjønner jeg sandelig ikke."

„Jo, med munden hjalp du mig, men dit hjerte var ikke med, det følte jeg bestandig. Forresten var det ikke det, som var mest iveien, skjønt det bestandig skar mig i hjertet, at kunsten skilte mig fra dig. Men det var altsaa vægten af alle disse aarhundreder arv, som hvilte paa mig. Disse aarhundreders liv for andre, med fornægtelse og opofrelse af alt personligt liv og eie."

„Men lever da virkelig alle hustruer og mødre et saa opofrende liv, Astrid?" spurgte Halfdan lidt utaalmodig.

„Nei — og her kommer vi til noget besynderligt. Der er mange, som sløser tiden bort bare til moro og fjas, som bruger meget mere

tid til visitter og chokoladelag end jeg brugte til at male, men — da tier samvittigheden, og da tier kritiken! Naar det bare ikke er til et personligt, selvstændigt arbeide, de bruger sin tid, saa er alt all right.

Derfor ser du, det er en sygelig gammel arv vi bærer paa. Det er noget iveien med vor samvittighed."

„Men er ikke samvittigheden en nokså a paalidelig veileder, mon?"

„Som regel, jo! men vi behøver bare at minde om jøderne og flesket for at bevise, at den imellem tar et forkjært løb."

De sad en stund tause, saa sa Halfdan:

„Jasaa da, Astrid, saa du har faat dit freidige mod knækket?"

„Ja du, det nytter nok ikke med os „gamle", vi faar nok bare være mødre, vi, saa faar vi fred. Men i den unge slægt maa vi puste nyt mod, Halfdan — jeg selv er færdig."

Hun satte gyngestolen ivei igjen og gynged videre. Skumringen sneg sig ind i stuen og la et dæmpet lys over alt.

Halfdan sad og saa tungsindig ud af vinduet, mens lian sendte smaa melankolske røgskyer op om blomsterbordet.

Hun saa paa ham og følte, hvad der gik gjennem ham.

„Ja, hvor underligt, du," sa hun, „at det at være begavet, som anses for slig lykke, alligevel aldrig blir til lykke; ikke for en selv, ikke for andre."

„Aa, sommetider blir det vel til lykke."

„Ja, mon det? Naar jeg tænker paa alle de begavede mennesker, jeg kjender, saa — ja, paa en eller anden maade er der fulgt ulykke næsten med dem alle. Feilslagne haab, mismod, fattigdom. Og saa vanskeligt som alle kunstnere har for at være mennesker, du. Alting i dem opsluges af kunstneren!"

Hun reiste sig, gik hort til Halfdan og strøg ham blødt over haaret. „Og naar det kommer til stykket, er det mennesket i os det gjælder at redde og ikke kunstneren."

Han sad fremdeles og saa bedrøvet ud.

„Men Halfdan, hvorfor er egentlig du saa bedrøvet? Nu ser det ud til, at du synes det er en ulykke, at jeg vil holde op at male?"

,.Nei, det er ingen ulykke; men at du aldrig blir glad mere, det er en ulykke."

„Aa jo da, jeg skal nok faa rystet dette af mig ogsaa."

„Ja, mon det?"

„Jo — men det er noget andet, jeg kommer til at gaa og være ræd for."

„Naa da?"

„At jeg skal faa se dette gaa igjen i nogen af børnene."

„Hvilket dette?"

..Kunstnertrangen og begavelsen, vel. Aa gid ingen af dem havde spor af nogen slags begavelse!"

..Nei. det var jo at ønske, at de blev idioter allesammen," smilte Halfdan.

„.Ta, heller det. for idioter er da idetmindste noksaa lykkelige selv," sa hun lystig.

„Tænk, om j g kunde faa dem anbragt allesammen — —."

„T en idiotanstalt?" afbrød Halfdan.

Hun maatte le. „Fy nei, hvor vi snakker! .Teg mente, om jeg kunde faa dem anbragt i haven din allesammen, gutterne som gartnerdrenge og pigerne som — lugekjærringer!" Og nu lo hun sin gamle muntre latter.

„Aa nei, men alvorlig talt, Halfdan, kunde de bare alle bli som dig, nyttige og praktiske, saa vilde det være idealet, synes jeg."

„Men det ønske faar du nok ikke opfyldt, at de skal ligne mig allesammen. Der er forholdsvis faa gartnertendenser hos dem, mens jeg har opdaget adskillige smaa mistænkelige ting."

„Naa da?" spurgte hun forfærdet.

„.To, Eivind lurer sig til at „ta skisser" baade sent og tidligt, og Alfhild sidder alt og forfatter."

„Aa, men sligt gjør da alle barn. Pyt, det skal jeg nok plukke ud af dem."

„Men om de nu virkelig var begavet da,"

„Ja — saa faar vi — —" hun tænkte lidt, saa sa hun med sin gamle energi: „Aa Halfdan, der er mere end nok at gjøre for mig endnu.. Det er bare at gaa paa igjen med freidigt mod. Efter os kommer kanske en slægt, som — —" hun reiste sig ivrig.

„Naa, vil du holde en tale nu?" spurgte han smilende.

„Huf nei, taler er næsten bestandig kjedelige. Du skal slippe den nu. Men nu har jeg luftet ud i hodet mit, saa det kjendes friskt ud derinde igjen. Kom nu. saa gaar vi en tur i haven sammen."

Arni i arm gik de fip og ned i de halvmørke gange. Trærne havde bare nogen faa blade igjen, og det lugted af regnvaad jord.

Halfdan saa bort paa Astrid. Han syntes hun var blit lidt gammel at se paa.

„Det er rigtig høst for alvor nu," sa han uvilkaarlig.

Og som om hun gjætted hans tanke, svarte hun: „Ja, det er det; men engang maatte den jo komme, og om den kommer lidt før eller lidt senere — jeg har da ialfald havt baade vaar og sommer.Vaaren, det var min ungdoms kjærligliedsliv sammen med dig; og sommeren, det var mit korte kunstnerliv. Lad os saa tapre gaa vinteren imøde, Halfdan.“

Hun ståk sin lille blege haand bort i hans store brune, og gik stille opimod huset med ham.

Helene Lassen:

Stemningsbilleder